МӘТӘТИJO ИСАКОВ

75 САЛ

Зиһисдәм 75 сал ә Худо шүкүр,
Дирәм 75 сал ә Худо шүкүр,
Расирәм ә вүсал ә Худо шүкүр,
Хубә рузһош дирәм, чәтиниһош мә,
Ҝүлләһош вохурди дуз ә синәјмә.

Оммо... ђәкәнәш...
Әзи дүнјоһ чиро бирә настанум.

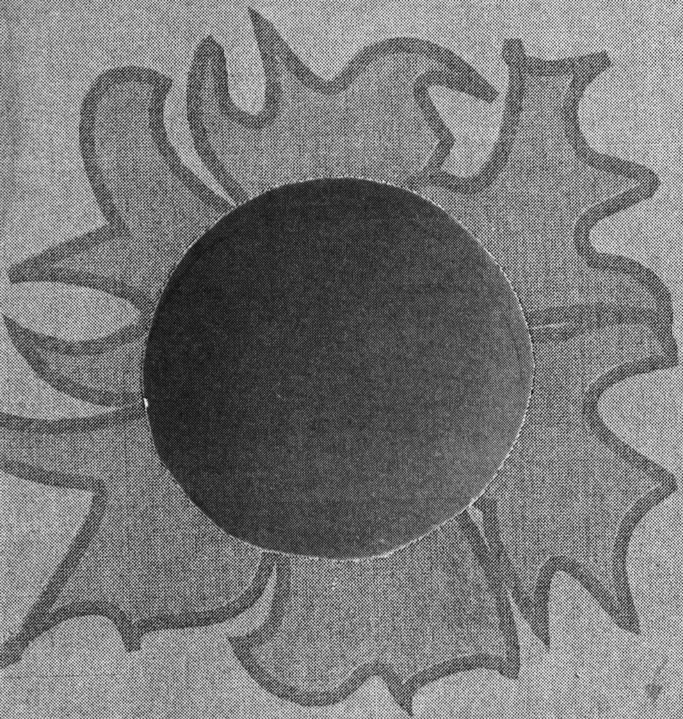

Ҝүнәш гүруб едир, сөнүр каинат,
Әзәлдән беләдир вәфасыз һәјат.

2004

Гардашым

Шаһин

бу кичик китабымы бир

Хатирә

кими

гәбул ет.

Мәҹнун

10/10 – 2004

ил.

МЭТЭТИЈО ИСАКОВ

75 САЛ

Израиль
2004

Пётр Рафаэлович Агарунов. Родился в Кубе, Азербайджанской ССР. Известный публицист. Пенсионер. Бывший секретарь Союза кинематографистов в Таджикистане. Живёт в Израиле.

В посёлке Красная Слобода, в городе Куба, в Азербайджане, в месте компактного проживания евреев жило 9 поколений известных раввинов из рода Мизрахи. Один из потомков этой династии Матать**ё** Исаков поставил себе цель собрать о них материалы. Ему удалось собрать сведения о шести из них.

“Матать**е**“ из династии равинов

Раби Рувин Бен Раби Исхак Мизрахи
Раби Гуршум Бен Раби Рувин Мизрахи
Раби Исхок Бен Раби Гуршум Мизрахи
Раби Хаим Бен Раби Исхок Мизрахи
Раби Гуршум Бен Раби Исхок Мизрахи
Раби Ихиил Бен Раби Хаим Мизрахи

Матачьё Исаков (Мизрахи)

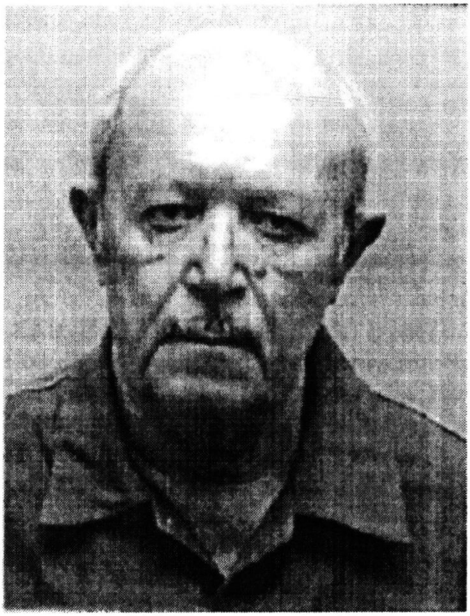

Мой земляк, которого я знаю более 60 лет. Рассказ Матачьё не только о династии раввинов, к которой он причастен, но и о жизни на новой родине. Соблюдая журналистские традиции, дополним рассказ коротенькой справкой о моём госте:

Матачьё Исаков родился в 1929 году в еврейской (Красной) Слободе города Куба. Окончил филологический факультет Азербайджанского Государственного Университета. Более 40 лет проработал в периодической печати как журналист, а также ответственным секретарём газет “Гызыл Губа“ и “Шафаг“. Член Союза журналистов СССР. Мастер великолепных репортажей, рссказов, очерков, новелл и фельетонов.

Поэт, автор нескольких поэтических сборников. Легко пишет как на горско-еврейском, так и на азербайджанском языках. Нагрождён орденом, медалями и большим количеством Почётных грамот. Более 10 лет живёт в Израиле в городе Акко. Несмотря на то, что он фанатично верующий человек, он не стал раввином. Журналистское признание взяло верх, несмотря на то, что понимал — это измена родовым традициям.

Об Израиле Матачьё говорит:

“Об этом мечтали все мои предки. Я счастлив, что осуществил их мечту. Нам не так легко, как хотелось бы, но надо понять, что на эту маленькую землю приехали евреи со всего мира.

Без проблем и трудностей не обойтись. Не чужой дядя должен заботиться о нашем благополучии. Мы все, кто приехал сюда, действительно любим свою родину“.

Долгие годы в постсоветское время члены семьи этой династии жили как сыновья врага народа. Пройдя эти тернии, Мататьё стал журналистом, поэтом, его старший брат Захар Хаимович — педагогом, младший брат — Беньягу—стал художником.

В Хайфе-Израиле вышли в свет 3 сборника стихов Мататьё.

БАБАМ ИСҺАҒЫН

Гырмызы гәсәбә, гәдим синогог,—
Одлу парчасыдыр Сина дағынын.
Дөјүнән гәлбидир, сөнән гәлбидир,
Бурда јанан шамлар бабам Исһағын!

1. Шикил Хохомһой Гүбә.
Раби Исһог Кук Р. Гүршүм Мизрахи (1851-1929)

2. Р. Рәђәмим Кук Р. Сәвкил (1893-1955)

3. Раби Йунә (1888-1935)
4. Нәвәһој раби Исһог- Зәрәђијо вә Мәтәтијо

Шәкилдә: Рав Исһог вә онун гәбри

ҮРӘКЛӘРДӘДИР

Бабамын гәбрини зијарәт етдим,
Күнәш јатағындан һәлә чыхмамыш.
Мәзара һөрмәтлә башымы әјдим,
Ону солдурмајыб нә гар, нә јағыш.

Бабамы сорушдум гара торпагдан,
Ордан ҹаваб кәлди:—еј ҹаван оғлан:
Хохәм бурда јохдур, диләкләрдәдир,
Бир һејкәлә дөнүб үрәкләрдәдир.

Нәфәси дујулур Сина дағында,
Јершолоемдән кәлир ајаг сәсләри.
Руһу асиманын кен гуҹағында,
Долашыр, долашыр илләрдән бәри.

Бабамын гәбрини зијарәт етдим,
Күнәш јатағындан һәлә чыхмамыш.
Мәзара һөрмәтлә башымы әјдим,
Ону солдурмајыб нә гар, нә јағыш.

РАБИ ЈАНИВ НИФТАЛИЈЕВ

Јанив Нифталијевин тәрҹүмеји- һалы чох гысадыр. О, 7 јашында икән илк дини китабын сәһифәләрини ачыб, охумаға башлајыб. Аллаһа олан инам, динә олан һәвәс, сәдагәт ону Бер-Шева, Тел-Әвив, Хајфа вә саир шәһәрләрә кәтириб чыхарыб. Бурада о, рав Авраһом, рав Манахим вә башга дин хадимләринин јанында шакирд олуб, тәһсилини давам етдириб. Онлардан јәһуди дилинин, тироj Мишинин, Төвратын инҹәликләрини өјрәниб.

Бир күн Јанив нүмазларын бириндә оларкән бир фото-стенд онун диггәтини ҹәлб едир. Бурада рабиләрин шәкилләри вурулмушду. Рав Рувинин[1], рав Гүршүмүн[2], рав Исһогун[3], рав Хаимин[4] вә башгаларынын... Бу шәкилләри көрүб Јанив үрәјиндә демишдир:—Мән дә бу дин хадимләри кими олаҹағам!

Инди Јанив Нифталијев Исраилдә шанлы равлар нәслинин кәнҹ нүмајәндәләриндән биридир.

Дөрдүнҹү илдир ки, Аккодакы Мәрдан бен Данилин адыны дашыјан Борух Мәрдәхәј нүмазында раби кими фәаллијәт көстәрир. Бир дин хадими кими дин адамларынын һөрмәтини газаныб. О гәсәбә рабиси дипломуна, ејни заманда загс етмәк дипломуна лајыг көрүлмүшдүр.

Јанив Нифталијев тәфлим кечирмәк мәрасимләрини нүмунәви тәшкил едир, сү'нәт (мило) етмәк ганунларына ҹидди диггәт јетирир.

Кәнҹ рабини нүмазда ушаглар үчүн дини мәктәб, гызлар үчүн дәрнәк ачмаг проблемләри дүшүндүрүр.

Аккодакы Барух Мәрдәхәј нимазы Исраилдә бөјүк нүфузу олан дин оҹагларындан биридир.

Онун фәалијјәтини күҹләндирмәкдә раби Јанив Нифталијевин әмәји чохдур.

Она бу јолда ҹан сағлығы, мүвәффәгијјәтләр, һәјатында сәадәт арзулајырам.

Мәтәтијо

---

1. Рав Рувин бен раби Исһог өз дөврүнүн мәшһур дин хадимләриндән бири олмушдур. О, бөјүк рус јазычысы Лев Толстојла достлуг етмишдир. Толстојун көмәјилә рав Рувинин 250 чап вәрәгиндә әсәрләри Варшавада, Прагада вә Русијада дәрҹ олунмушдур.

Лев Толстој хатирә олараг, өзүнүн "һәрб вә Сүлһ" әсәринин әлјазмасыны досту рав Рувинә һәдијјә көндәрмишдир. Чох тәәссүф ки, бу китаб вә башга јазылар 1937-ҹи илдә јоха чыхмышдыр.

2. Рав Гүршүм (бен рав Рувин) бир вахт Иран гулдурларынын һүҹумуна мә'руз галмышдыр. Онлар рав Гүршүмүн әлиндәки Төвраты гылынҹла парчаламышлар. Инди бу јаралы Төврат Јершолоем музејиндә сахланылыр.

3. Рав Исһог (бен раби Гүршүм) дағ јәһудиләри јашајан Губанын Гырмызы гәсәбәсиндә раби ишләмишдир. Коммунистләрин тә'гибинә мә'руз галан рав Исһог 1929-ҹу илдә вәфат етмишдир.

4. Рав Хаим (бен раби Исһог) дин китабындан (әз тироj Миши) ушаглара дәрс дедији үчүн 1937-ҹи илдә күлләләнмишдир.

МӘТӘТИЈО, И ГОВРӘ ӘНТҮНИ!..

...Әз атәш, алов дүл чор кук, әдәј сүхдә јә деврә.

...Әз һәрс чум шәш духдәр шүшдә омори јә деврә.

... Әз кирисдәј дәдәј Јофо әдәј нолә кәширә јә деврә.

...Ә хатирәһој дустһо, гоһумһо домунди јә деврә.

...Әз гәһгәһәһој, әз шори дүл јә зән вачаристи јә деврә.

...И сәһибсүзә деврә әнтүни, әнтүни, Мәтәтијо!

ӘЗИ ВӘЛКҺО ЈӘКИ ТҮНИ, МӘТӘТИЈО!..

Ә дор сиби хәјли хүшкә вәлк вәри,
Урә динч нәишдә сәхтә ворвори,
Хәзан тији бири, зиб — зәрди хори,
Әзи вәлкһо јәки түни, Мәтәтјо!

ВӘТӘН ҺӘСРӘТИ

Көзәл Губа, мәним ана Вәтәним,
Шаир гәлбим һәр ан сәни арзулар.
Орда олан гоһумлара, достлара,
Исраил торпағындан салам вар.

О јерләрин һәсрәтини чәкирәм,
Һәр ананда үрәјимә хал дүшүр.
Һәрдән хәјалларым гара бахтымла,
Сөнән кәнчлик илләримлә көрүшүр.

Мән "Гырмызы гәсәбә" дә бөјүдүм,
Ширин-ширин хатирәм вар о јердә.
Инди үрәк бир көзәлсиз јашајыр,
Өмүр сүрүр бир думанлы шәһәрдә.

Каш Губаја бир дә јолум дүшәјди,
Мешәләрдән, јајлаглардан кечәјдим.
Мејвә долу бағ-бағчаны сејр едиб,
Сәрин-сәрин булаглардан ичәјдим.

Һајыф узагдајам, вахт кәләр бир күн,
Анамын гәбрини охшатмаг үчүн,
Мәзары јанында ујумаг үчүн,
Гүрбәт елдән дөнәчәјәм Вәтәнә!

ШЭЈРһО

ШЕ'РЛӘР

Ə хатирəһо домундə сурəт

(Ə миклə) Дəдəj Jофо, нəвəjу Рамбом вə дəдəj Рамбом Томорə.

Дəдəj

Чəн чəтинə рузһо, салһо дирəj тҮ,
Əриму һəм бəбə, дəдəj бирəj тҮ,
Нə мунди əjормə чҮһрəj сифəттҮ,
Jанан дə, jаман дə тҮ бирəj дəдəj

ТҮрə jə руз нəдо — иму сə бирор.
ƏрчҮ вəдəшəндим тҮрə зу əз jор,
Имуһоj имуним əнчəг сухдəкор,
Jанан дə, jаман дə имуним дəдəj!

ГОЧАЛЫГ

Артыг өмрүмүн сон күнләрини јашајырам. Јетмишбеши һагламышам. Инди дүнјаны тор көрүр көздә ејнәјим. Бир көврәк рүбабын бәм сәсијәм мән.

Илләр боју һәр дәрди салдым үрәјә, һәјатын дадыны дујмадым, наһагча өзүмү јордум, мәһв етдим.

Даһа кечдир...

Шаир демишкән:

Мә'на кәзмә бу заманын чөвриндә,
Сүр кејфини һәр јашын өз дөвриндә,
Шәрәфлә јашанмыш киши өмриндә,
Бир зирвәди, учалыгды гочалыг.

Ајлары, күнләри сананыб даһа,
Әли јетә, јә јетмәјә сабаһа,
Гәлбинә тохунуб, батма күнаһа,
Көврәкликди, јухалыгды гочалыг.

Јүз ил вар олмаға үмид етмә сән,
Сәксәнә, дөгсана чатана әһсән,
Шә'нинә нә гәдәр тә'риф дә десән,
Ады јенә гочалыгды, гочалыг.

А дост, өзүнә вермә тәсәлли,
Дүнјанын кәрдиши бәллидир, бәлли,
Санылы күнләрдән јапыш дөрд әлли,
Күр һәјатдан сон галыгды гочалыг.

ГИСМӘТ ОЛСА...

Гочалыг! Өмрүмүн пајызы, сонра олачаг
түфанлы гышы. Мән бу гышы көрмәјәчәјәм.
Бу дүнја, һеч кимә галмајыб, мәнә дә...

Мәтәтијо, бу дүнја фанидир, фани,
Әјәр кәзсән, долашсан чүмлә-чаһаны.
Тапмазсан!...
Өзүндән там разы хошбәхт бир инсан!
Бәхтәвәрсән, әјәр сәнә
Гисмәт олса бир нурани гочалыг!

МӘЗАР

Бир гызыл пајызда кәлдим дүнјаја,
Олду евимиздә шадлыг, тој-дүјүн.
Хејир—дуа верди мәнә рав Исһаг,
Әвәзи олармы о парлаг күнүн?

Атам раби Хаим бадә галдырды,
Деди:—Мәтәтјодур оғлумун ады.
Рабиләр нәслинә о лајиг олар,
Очағымызда јанан бир чыраг олар.
Зәка, билик олар сәрвәти, вары,
Ишыға гәрг олар һәјат јоллары.

Јоллар дар, чығырлы, чухурлу јоллар,
Илан тәк гыврылан горхулу јоллар.
Бу јоллар сындырды мәним белими,
Бу јолларда гојдум нечә илими.

Нә тез кәлиб кечди дүз 75 ил,
Нә тез өтдү мәним чаванлыг чағым.
Еләә гочалмышам, үзүлмүшәм ки,
Сөзүмә дә бахмыр әлим-ајағым.

Нә тез кәлиб кечди дүз 75 ил,
Хәзан јарпағытәк аралды өмүр.
Нә тез өтүб кечди дүз 75 ил,
Думанлы дағлартәк гаралды өмүр.
Көчдү һәјатымын күллү баһары,
Сөндү талејимин күр ишыглары.

Бу фани дүнјадан һәлә дојмамыш,
Гәфилдән үстүмү алды боран, гыш.
Бир көз гырпымында совушду илләр,
Ганадлы гуш кими пәрвазландылар.
Өмүр сарајым да олду тарымар.

Инди...
Мәни һәсрәт илә көзләјир мәзар.

ЕЈ МӘТӘТИЈО!

Мәнә дејирләр ки, һәр вахт ол ајыг,
Өмрүн сона јетир, пуч олур артыг,
Күр һәјатдан сон галыгды гочалыг,
О галыгдан бәрк тут, еј Мәтәтијо!

КӘДӘРЛИ МИСРАЛАР

Атам рав Хаимин широнун сәси

Бабамын тикдији гәдим нимаздан,
Нечә хохәмләрин кәлир нәфәси.
Күнаһсыз тутулуб гана булашмыш,
Атам рав Хаимин широнун сәси.

Исраилин көзәл бир күшәсиндә

Јерусалиемдән әсән сәрин күләкләр,
Гәбрими охшајар кечә вә күндүз.
Баш дашымда учалар,
Алты күшәли улдуз.
Исраилин көзәл бир күшәсиндә.

Гәбристанда

Тәкәббүрлүк едиб һеч кәс күлмәсин,
Үч гарыш јери вар, бурда һәр кәсин.
Истәр варлы олсун, истәрсә әлил,
Пул-пулдан артыгдыр, чан-чандан дејил.

Бир хәстә оғлум вар, евин дајағы,
Руслaндыр көзүмүн гарасы — ағы,
Әјәр ачылмаса әли-ајағы,
Бу көзәл дүнјадан нечә әл чәким.

ӘЗИ ХУБӘ ДҮНЈОһ ЧУТАМ ДӘС КӘШҮМ

Бәбәһо и дүнјорә јә пәнчәрә һесоб сохдәт. Одомиһо әз пушој әни пәнчәрә јәзуг-јәзуг оморәни кирощдәни. Ә дүл ишү чәнд арзу, чәнд мәтләб дәри. Бәгдә гисмәт бирәнүт ә у дүнјоһикә...

Одомирә әзи хубә дүнjоh **ҹ**иро бирә нәс воисдә. Оммо чү митаj сохдә:

ђәҹәл оморән ки...

Имоhоj мәш ә пишоj әни пәнҹәрәjүм... Әз мүрдә мә нәс тәрсирәнүм. Оммо әз товун ђәилhojмә, нәвәhojмә, jәкимүн әз **Русланлә**j**мә** сәхт дүләпәсәjүм. Әзи хубә дүнjоh ингәдә дүләпәсәjирәвоз чутам дәс кәшүм.

Мәним дәрдим тәк

Ағыр хәстәләнди әзизим Руслан,
*Оғлум ифли**ҹ** олду, сарсылды инан,*
О, мәни өмүрлүк етди пәришан,
Дүнjада дәрд вармы, мәним дәрдим тәк?!

РАЧӘ НӘВӘЈҺОЈМӘ МАТАН, МИЛАНӘ

Ә и тазә хунә ә Германәвоз,
Шолуми бијово әришму Ала.
Ишмурә шор сохо, бәхтәвәр сохо,
Рачә нәвәјһојмә Матан, Миланә.

Ә и тазә хунә, ә и таза сал,
Матана кәрәки јә рачә бирор.
Бәгдә Миланәрә лап јүрә хуно,
Көзәлә хәһәрлә соху мәрә шор.

Ә и тазә хунә, ә и тазә сал,
Зијоһиш бәхтәвәр, тәнки нә дирә.
Әдәм арзу сохдә шәвиш вә рузиш,
Чунсоги, хубә руз кордо ишмурә.

Ә и тазә хунә ә Германәвоз,
Шолуми бијово әришму Ала.
Ишмурә шор сохо, бәхтәвәр сохо,
Рачә нәвәјһојмә Матан, Миланә.

Әзиз анасысан нәвәм Матанын,
Көјчәк Миланәнин, о шарлатанын,
А Ала, хош кечсин, һәр күнүн, анын,
Ахы, евимизин сән чырағысан,
Сүфрәләримизин јарашығысан.

Мәтәтиjо вә Ķерман ә Москов (1989 сал)

НАСТАНУМ

Әзи дүнјоһ дәс вәкүрдә настанум,
Човон бирә вәхтсүз мүрдә настанум.

Чән кук, духтәр, ширин нәвә һисд мәрә,
Мә уһорә шәндә рафдә настанум.

Нүвүсдәнүм кәм-кәм хубә шәјрһо,
Әзи күлһо дәстә күрдә настанум.

Ә дүлмә дәри әри Шоһдог нәгмәһо,
Мә Гүбәсүз дијә мундә настанум.

Һәзизә Русланә, рачә Русланә,
Әз ширини хурдә, шәндә настанум.

Тәфлин бирәј ән Матанә нә дирә,
Чиро бошум әзи дүнјоһ настанум.

Мәтәтијо јә руз мурав әз һилом,
Чү мисоху дустһо бәгдә настанум.

75 НӘБИРӘ

Ә дустһо, бирорһо әки кујум мә,
Ә дүлмә дәриһо сурә, настанум.

Кәмәрмә хүрд бири, дүлмә поисди,
Тәгсиркор киникә һәлә, настанум.

Әри јә ҹәзизә—балајмә Руслан,
Ә хори бәбәһо чорә, настанум.

Амбар дәкиш бирәј, лап залум бирәј,
Әрчү һәчи бисдо Жалә, настанум.

Әзтү кошдәјһо у күллүјә богчә,
Јә рејһан, гызылкүл чирә, настанум.

Тү гәһри бисдори хејли вәхти ки,
У рач сифәттүрә дирә, настанум.

75 нәбирә, ә Мәтәтијо,
Әрчү тү вир сохдәј сәрә, настанум.

ГӘҺРИ МӘБОШ

Ҹәзизимә, шори дүлмә,
Бијо әзмә гәһри мәбош.
Бәнәвшәјмә, гүзүлкүлмә,
Бијо әзмә гәһри мәбош.

Илһом дорә ҹәшгтү мәрә,
Әри дәрдмә түни чорә,
Чүммә түрә дирә-дирә,
Бијо әзмә гәһри мәбош.

Әхи, тү рач Жаләјмәни,
һәм шоримә, һәм дәрд мәни,
Күлләһојтү ә дүлмәни,
Бијо әзмә гәһри мәбош.

Мә ошуғум әнчәг әтү,
Тү күзәли, гәшәнки тү,
Хујкир сохди у чумһојтү,
Бијо әзмә гәһри мәбош.

Јә хәндәјтү мәрә вәсси,
Чүмһојмәрә нәбил ҹәрси,
Мәтәтијо мәкәр кәси,
Бијо әзмә гәһри мәбош.

ГАРДАШЛАР

Гардашлар көрмүшәм, бири-биринә,
Бәсләјир еһтирам, бәсләјир һөрмәт.
Гардашлар көрмүшәм, араларында,
Вардыр тәмиз илгар, үлви мәһәббәт.

Гардашлар көрмүшәм араларында
һәр шејдән јүксәкдир достлуг, еһтибар,
Онлар бир-биринә дејирләр:—Ҹан-ҹан.
Бабаларын јахшы бир кәлами вар:
Ҹан-ҹан демәклә,
Ҹан әксик олмаз һеч вахт инсандан.

Гардашлар көрмүшәм, бири-биринә,
Дүшмән кәсилибдир лап узун илләр.
Гарышмыр гардашын хејир-шәринә,
Белә кәлиб кечир ајлар, фәсилләр.

Јадлартәк доланыр, јадлартәк кәзир,
Гардаш өлүмүнә пајлајыр нәзир.
Гамчылајыр онун көлкәсини дә,
Гардашлыг адына кәтирир ләкә.

Гәлбиндә дөјүнүр сахта бир үрәк,
Доста гәбр газыр күлүмсәјәрәк.
Әјәр о, гардашы көрсә јатагда,
Ону һеч танымаз о, бәрк ајагда.

О, надан билмир ки, әзиз атанын,
Гәлби дәрја кими тәмиз атанын,
Ганы сел тәк ахыр дамарларында,
Унутмаг олармы ону бир ан да?

Силинсин лүғәтдән күдүрәт сөзү,
Гардашлыг үрәји севинҹлә долсун.
Мәтәтјонун ән хош арзусу будур:
Гардаш да гардаша ҝәрәк дост олсун!

ДОСТЛУГ ЕЛӘ КӨРПҮДҮР КИ...

Бир нәфәрдән сорушурлар:

— Гардашын неҹә адамдыр? Ҹавабы бу олур:

— Онунла достлуг етмәмишәм.

Достлуг елә көрпүдүр ки, ондан һамы кечмәлидир. Бу, биринҹи нөвбәдә гардашлара чох аиддир. Достлуг бадәсини ичмәјән адамлар һеч вахт хошбәхт ола билмәзләр.

Гардаш да гардаша ҝәрәк дост олсун!

Ә ДУХДӘР

Әдәј бирә хубә рузһо, рачә зомон ә духдәр,
Әсәр чумтҮ әрчҮ вәри бәгдә думон, ә духдәр.

Әзгәд хори чуһурһојму тҮрә кәшдум офдум мә,
Мәрә шәндә нијо бурај омон, омон, ә духдәр.

Дәрдһојмәрә кҮфдурумкә, догһо, сәнгһо ђәл имбу,
Мә јәзугә, гәнәтсҮзә мәсох бирјон, ә духдәр.

ДҮзә рәһмә гили бири, әки сохум, ку бовор,
Ә и дунјоһ һич нәмунди, дијә кҮмон, ә духдәр.

һәтта рузиш әдәм кәшдә, чироговоз мә тҮрә,
Мәтәтијо гурбу кордо, һә эритҮ чон, духдәр.

ТҮРӘ

Танусдәни, мә чән гәдәр хостәнум кҮзәл тҮрә,
Дәкиш нитам сохдә һич вәхт ә мәрчон, ә ләл тҮрә.

Дөвләт, сәрвәт дҮнјоһо ә рәћтҮ мә хәрч мисохум,
Тан, әз рачһош рач дирәнҮм, дијә әхир мәћәл тҮрә.

Ә гәд богһо-богчәһо тҮ јә дәстә гызыл кҮли,
Ә пишој чум овурдәнҮм рузиш-шәвиш ћәјкәл тҮрә.

ЧҮмтҮ севки, мҮһбәт пури, хәндҮстәни ширин-ширин,
Худо әз сәр кәм нә соху, еј кҮзәлә јор, јә тел тҮрә.

Мәтәтјорә ә и дҮнјоһ, тҮсҮз һич мәкәрдо ђҮмҮр,
Әз рачһо коф офдорән ки овурдәнум мәсәл тҮрә.

ДҮНЈА ГАЛМАЗ ИНСАНА

Мәтәтијо Захар

Өмрүмүн мүлкүнү өртдү түфан, гар,
Әсди талеіимә ачы рузикар,
Көчдү әбәдилик гардашым Захар,
Онда билдим дүнја галмаз инсана.

Мәнә әзаб верди кәдәрим, дәрдим,
Күл әкдим, јеринә тиканлар дәрдим,
Елә ки, анамы торпаға вердим,
Онда билдим дүнја галмаз инсана.

ТӘНҺАЛЫГ

Билирәм Мәтәтјо, бүкүлүб белин,
Даһа сөз дә тутмур, гурујуб дилин,
Бу ил тамам олур 75-илин,
Шаир, јарашмајыр, сәнә тәнһалыг.

Һәјатыны дүз гурмадын әзәлдән,
Гочалыг һаглајыб, дүшмүсән әлдән,
Илһам ал, бир ала көзлү көзәлдән,
Шаир, јарашмајыр сәнә тәнһалыг.

Тәнһа ағач мешәдә дә олмасын,
Чох бөјүк бәладыр тәклик, тәнһалыг.

РАЧӘ ЧҮМҺОЈТҮ

Мәрә чәшмиш сохди рачә чумһојтү,
Чун-чикәр куфдирәм, һәмишә әтү,
Шәјрһо нүвүсдәм чәнбо әритү,
Чү хуб ки, әхирдә шинохдум түрә.

НӘ ҮЧҮН?

Бир ата 7 ушағы сахлады,
7 ушаг исә бир атаны
сахламады

Мин бир әзијјәтә гатлашыб ата,
Јер үзүнә једди оғул кәтирди.
Ахыр бир күн әл-ајагдан дүшдү о,
Хәстәләниб сағлығыны итирди.

Амма јазыг ата үрәји хәстә,
Узаныб јатагда ағлајыр чин-чин.
Гапысыны ачан кимсә бир кәс јох,
А достлар, гардашлар ахы, нә үчүн?

Дүнјанын кәрдиши бәллидир, бәлли,
Ата налә чәкир, ата чәкир аһ.
Једди оғлу олан саһибсиз ата,
Нә үчүн бу күнә дүшүбдүр, аллаһ?!

МАИС

Маис, сән мәнимчүн балдан ширинсән,
Сәни нечә атым?— дејә билмирәм.
Ачысан, зәһәрсән, ағудән бәтәр,
Кечмир боғазымдан јејә билмирәм.

Инди сөз сәниндир!Сәниндир Маис!
Нәфәсим тутулуб, сөз тутмур дилим,
Еј оғул, де көрүм, инди нејләјим?!

ТАПА БИЛМИРӘМ

Өтән көнчлијими хатырлајырам,
Итән көнчлијими хатырлајырам,
Сөнән көнчлијими хатырлајырам,
Тапа билмирәм,
Тапа билмирәм.

Сиз мәндән нә гәдәр узагдасыныз,
Һәјатда галмышам инди мән јалгыз,
Мәнә јахын дурмур, бир назәндә гыз,
Одур, көнчлијими ахтарырам мән.
Тапа билмирәм,
Тапа билмирәм.

Һаны о мәндәки шәвә тәк сачлар,
Дөврәмдә көзирди күлкүн бахышлар,
Гочајам, башыма сәпәләниб гар,
Итән көнчлијими ахтарырам мән.
Тапа билмирәм,
Тапа билмирәм.

Ачдығым чығырлар дағларда галыб,
Нечә ајаг изим бағларда галыб,
Севки мәктубларым Томорда галыб,
Итән көнчлијими ахтарырам мән.
Тапа билмирәм,
Тапа билмирәм.

БУЗУРМӘНД МИСОХУМ

Јә руз ә и дүнјоһ омо јә ҹәил,
Чәћмәт кура бисдо, мило сохд раби.
һәммә ә сүфрә нүшд, бәгдә јә кәмләј
Ләҹәләј ҹәиләш сохдут шороби.
һәммә шори сохдә хурдут ә соги,
Човонһој ширвони, чуһурһој доги.
У раби дуз омо ә јон ҹәиллә,
Куфди ки, ә киту омори ләлә.
Нум кәләбәбәрә бүзүрмәнд сохош,
Урә хуно сәрлү, иħтиборлу бош.
Худо, тирој Миши, тирој бәбәһо,
Әтү кумәк кәрдо. Кордош сад сала.
Рәћһојтү үшүглү, мозолмәнд гәрдош,
Нум тү Матан бисдо имуһој, бала!
Кирошд чәнд-чәнд салһо, дәдәј ҹәил А...
Куфди нәс воисдә һич мәрә и нум.
Хосдәнүм ҹәзизә нум ҹәилмәрә,
Дијә дәкиш сохдә рач Гоби минум.
...Матан кәлә бисдо, әгүллү бисдо.

Нә вәкүрд һич зомон и таза нумә.
И хәрәбә кофһо, хәрәбә корһо,
Әз күлләш зәбуни куфди эримә.
Мәрә шинохдәнүт чәһмәт чуһурһо:
Нәвәј Мәтәтијо — Исаков Матан.
Нум кәләбәбәрә мә вир нисохум,
Бүзүрмәнд мисохум һәр вәхд, һәр зомон.
Тонишһо, гоһумһо һороj нәс зәрә
Матана Гоби, Саша, Онекин,
һовурһо, һәрмәһһо күфдирәнүт ки,
Нум Матан эриму дијәш һисд ширин.

МАТАН

Адымы дашыјыр балача Матан,
О, мәним нәвәмдир, әзиз, меһрибан,
Тојуну көрмәсәм, бир күн нәкаһан,
Бу көзәл дүнјадан нечә әл чәким!

Мән ону севирәм дүнјалар гәдәр,
О, мәним нәвәмдир гәшәнк, дилавәр,
Чаванлыг вахтыны көрмәсәм әкәр,
Бу көзәл дүнјадан нечә әл чәким!

ӨЈРӘДӘН ОЛДУ

Мәни кеч көрәндә дарыхырдын сән,
Евә тел вурардын һәр ахшам чағы.
Өзүмә дејирдим:—нә хошбәхтәм мән,
Кәзирдим дәрдиндән Мәчнун сајағы.
Бир күн арамызда истилик донду,
Билмирәм, әзизим, бу нәдән олду.

Зилләјиб бахырды мәним үзүмә,
Гара гаш алтында пијалә көзләр.
Дүшмән кәсилибдир, инди өзүмә,
О күлүмсәр бахыш, о ширин сөзләр.
Билмирәм, әзизим, бу нәдән олду.
Еј күл кимсә сәни өјрәдән олду.

Мән сәни өзүмә улдуз сечмишәм,
Исмәтли, назәнин бир гыз сечмишәм,
Одур ки, гәлбими сәнә вермишәм,
Билмирәм, әзизим бу нәдән олду.
Жалә, кимсә сәни өјрәдән олду.

Евин ишығы

Евин ишығыдыр, јарашығыдыр,
Гәшәнк балаларын анасы гадын.

Елә бил әтирли јаз јағышыдыр,
Күсмәси, савашы әрин-арвадын.
Һәр дәрдин дәрманы, чарәсидир о,
Өз әринин ағы-гарасыдыр о.

Әјәр истәсә...

Арвад өз әрини үзү-ағ ејләр,
Чөлү, бијабаны күллү-бағ ејләр,
Бәзәдәр дүнјаны, әјәр истәсә —
Әрини һәм бәдбәхт, һәм дә хар ејләр.

Данышса јалан...

Әјәр арвад, кәлин данышса јалан,
Она һеч инанма, инанма инан.
Јалан ачарыдыр әјри јолларын,
Јалан ачарыдыр вәфасызларын.

СУЈУ СҮЗҮЛӘ — СҮЗҮЛӘ

Бир күн нәрмә-назик бир көзәл гыза,
Елчи кәлди кәнддән дүз онбеш нәфәр.
Зәр-зиба ичиндә үзән бир гадын,
Бахды тәкәббүрлә гыза бир тәһәр.
Сорду:—Бу гызыныз нечә килодур?
Бу ки, чох арыгдыр, дөрд сүмүкдүр, бу,
Дејин, һеч олмаса, даш-гашы вармы?
Ондан бизә варлы кәлин олармы?
Дејә јоғун ханым шит-шит күлүшдү,
Бу сөздән әр-арвад тәшвишә дүшдү.
Ана јазыг-јазыг ачараг ағыз,
Деди: — гојун дејил, бизим гызымыз.
Ону тәрәзидә өлчмәмишик биз,
Јохсулуг, нә олсун, јох чеһизимиз.
Сују сүдүлә-сүзүлә кетди елчиләр,
Бир көз гырпымында итди елчиләр.

Шаир дилә кәлди елә бу заман,
Деди:
—Гызыл, мал һәриси оларса инсан
Ондан һеч көзләмә гејрәт, намус, ар,
Нә үчүн јашајыр белә наданлар!

ЈАРЫМЧЫГ ЕВ

Ушагсыз имарәт, ушагсыз бина,
Јарымчыг тикилмиш евә бәнзәјир.
Ушағы олмајан ата-ананы,
Залым зәманә дә һеј сыхыр, әзир.

Бала тәббәсүмү, нәвә өпүшү,
Унутдурур бизә һәр истирабы.
Көрпә нәвазышы, оғул күлүшү,
Силир гәлбимиздән мин бир әзабы.

Ушагсыз, көрпәсиз һәр бир кәһкәшан,
Тез сөкүб дағылар, тарымар олар.
Әјәр ушаг сәси кәлмәсә ордан,
Әр-арвад илләрлә күсүлү галар.

Ушаг евин күлү, чырағыдыр о,
Сабаһын, букүнүн дајағыдыр о,
О тәр бир чичәкдир, вахтсыз солмасын,
Дүнјада ушагсыз бир ев олмасын.

Ушагсыз имарәт билирсән нәдир?
Јарымчыг тикилмиш бир ев кимидир!

ӘЗ ТОВУН ДУХДӘРҺО ВӘ ЗӘНҺО

Ә дүнjоһ ән бәхтәвәри бәхшәjиш кҮзәлә сифәт вә дәниширәjи рачә зәнһо вә духдәрһоjи. Мә иһорә һич вәхт ә сүрхәвоз, човоһирәтәвоз, гимәтли даш-гошовоз дәкиш нисохум.

Ломоносов ә човони ә садһорәвоз духдәрә әз математика нубә дори. Ә гәд әну духдәрһо А. куфдирә jә духдәриш дәбу. Ломоносов ә у ошуг бирәбу. А-ш урә хуjкирә хуно хосдәнбу.

5-6 сали ки, jә мәрд ә jә шүвәрлү, ђәиллү зәнәвоз ә jә тәђно кабинет — квартира әдәj зиһисдә вә кор сохдә. Дузи, и духдәр әз мәрд амбар чүкләjи. Тәгсир ә мәрд нисди ки...?

Сипирә палтар зу ләкә вәкүрдә. Зәнһо вә духдәрһо һәчи биjо сохут ки, и ләкә ә ишү нәвәхуру. И ләкәрә ә һич дормурәвоз нибу тәмиз сохдә.

Чәнд човонә духдәр, зән ә гәзәмот, ә дођво рафдиһо шүвәрһоj, нумкүрдәһоj хүшдәрә ә намусовоз кузәт сохдәт.
Оммо ә и зәмонә әзини духдәрһош, зәнһош һисди ки, ә гәд 10-12 руз дәкиш бирә, тоб нәс дорә, ә бәдә рәђһо рафдә.

Гејс Лејлирә амбар хосдәнбу, хујкирә хуно. Әз ђәшг духдәр ә сәћрәhо офдәрәбу. Кәләhо Мәчнунә нәсиһәт дорәнүт вә күфдирәнүт:
—Ај Мәчнун, ә мәћәл иму әз Лејли күзәлhо амбари. Бијо јә духдәр әритү хојим.
Мәчнун әвәл хәндүсдәни, бәгдә күфдирәни:
— Ишму ә Ләјли ә чум Мәчнунәвоз дәнишит. Ә гәд ђәшг сухдәниhо әри Лејли ә ђәсму мүhбәти јә сүрхә ћәјкәл норә омори. И ћәјкәл чән сад салhо мәнкә хуно әдәј тов дорә. И ћәјкәл әри күзәлә духдәрhој дүнјоhи јә символи.

Зәнсүз хунәрә јә торикә дүнјоh ћесоб сохдәнүт. Зән үшүг хунәји. Шәђәми! Мәрдhо ә пәсәј-пишој әни шәђәм пәрванәрә хуно бијо кәшдү.

Инсон ә дүнјоh оморәнки, мәрд оморә. Әкәр ә гәд хәлг у әз ђүрмәт офдәкә, танит ки, кор зәни, ән појшәвтә зән!..
Кәлә драматург Шекспир күфдири:
—Гадынларын көзләриндән төкүлән јаш дамлаларындан јер hамилә олсајды, онун hәр бир зәррәсиндән мин шејтан доғуларды...

МИЛЛӘТ ГӘҺРӘМАНЫ

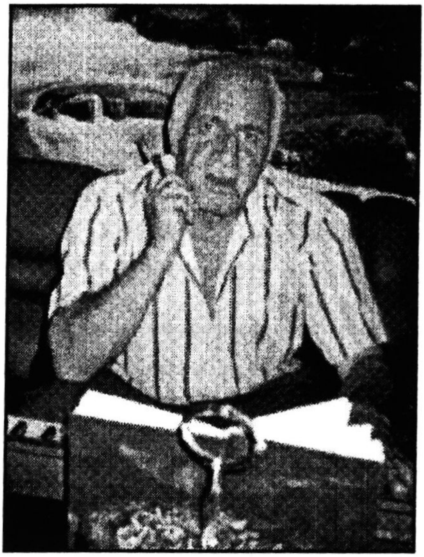

Бөјүк Низами дејиб ки, инсан бир тикә јағдыр. О, күн алтында галса мүтләг әријиб кедәр.

Год гардаш, һәлә бәдәнинә күнәшин исти шүасы дәјмәмиш сән әримисән ки...

Нијә? Нә үчүн? Она көрә ки, јашадығын мүһит сәни сыхыр, милләт дәрди сәнә әзаб верир, зәманәнин түфәнксиз гулдурлары бәдәнини ох кими дешир, наданлар сәни анламырлар.

Год гардаш, сән јәһуди милләтинин кешијиндә дуран бир гәһрәмансан!

Илләр кечәҹәк, зәманә дәјишәҹәк, гәдирбилән, узагкөрән адамлар сәни баша дүшәҹәкләр, һагг өз јерини тапаҹагдыр!

Год гардаш, сән дүз јолдасан. Сәнә уғурлар арзулајырыг!

Симах Шејда,
шаир-драматург

ӘЗ ҺИЛОМ ЈӘ ИНСОН РАФТ НУМУ— МӘТӘТИЈО БУ

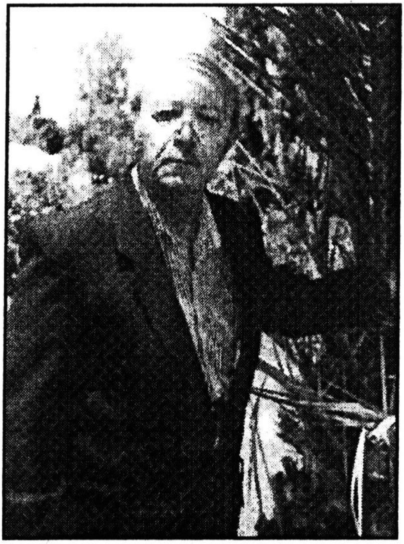

Мәтәтијо әз Исһог Ханук бәгдә әри хәлг иму әји әср јәтишмиш бириһо ән гијмәтлүјә кук имуни. Јәкимуш ә гәдәр Мәтәтијо ә хәлг, ә Вәтән, ә милләт хидмәт нә сохдәјм. У милләт хушбәхти ки, урә чүн Мәтәтијо куки.

Мәтәтијо ә Исраил оморә бәгдә 4 китоб әну ә типографија Хајфа чап бири. Ә гәд һәммәј әнуһо зәһмәт, иседад вә арзуһој Мәтәтијо дәри. Нә әз бәбә, нә әз кәлә бәбә әри ону һичиш нә мунди. Нә пул, нә мол, нә дөвләт һиломә әри хүшдә мәгсәд нә сохди. Әри ону мундиһо и кукһо, и духдәрһо, и нәвәһо, јәкикә тәмизә нум бири. У һәмишә әз үшүглүјә чәһәтһој инсонһо шори сохди, әз хәрәбиһошу һәзоб кәшири.

У инбуризиш наразини ки, инсонһо һәлә јүрә воистәрә хуно нә бири. У инбуризиш наразини ки, әгүл вә билик хүшдәрә там ә инсонһо расундә нә данусди.

Ки данусдә, әзини кукһо јәбојкәш чән салһо бәгдә мијов, имумијәтлә мијовми? Әри онуш гәдүрмәндә инсонһо һәмишә урә әјәр дәшәндә куфдирәнүт: Әји һилом јә инсон омо рафт, нуму Мәтәтијо бу.

Мәтәтијо 75 сала бисдо, дәрдһојуш зијод бисдо. Ишму куjит, ки, инбуруз әз сәнәт ону, әз инсонијәти ону ки истифадә нә сохди? Әз хәјир-бәрәкәт әну инбуруз ки пишово нә рафди? Ә бүтүн дүнјоһ севилә-севилә шәјрһо, мәһәниһошу хундә оморәниһо шоирһојму Яша Машијахов нә Бәбәјхунә Шәлмү јәтишдирмәһој Мәтәтијо нә бирәтми?

Мәтәтијо 75 сала бисдо, дәрдһојуш зијод бисдо. У һәмишә ә шәјр, ә сәнәт, ә исдедад, ә инсонјәтиш әриму јә зирвә бири. У әјә пидистал вәри ки, чүн имуниһорә әвунчо чикә нисд. Әнчәг ә корһој һилом дәниш ки. 75 сали ичиро инсонә әри кировундә ә пишој хәлг иму һочиз мундәјм. Коми ки, фырыгдагчиһо, мүфтәбазһо ә рузи, ә мәһи, ә сали әдәт ә пул кәсәвоз јә шори кировундә. Бәдбәхти һәлә овунчоји ки, ичиро фәрсүзһо ә гәд әзини шориһо, зу-зу курә бирә һәјбһо-һовунһој хүшдәрәш шуштә, пәһәнү сохдә танүсдәнүт.

Салһо микирору, инсонһо мијов-мурав. Мәтәтијо исә ә һәјкәл чарусдә әјә чикә мумуну. Нә воруш, нә ворвори, нә сајл урә бәрдә нитану. Инсонһо һәмишә урә әјәр дәшәндә куфдирәнинүт: Әји һилом јә инсон омо рафт нуму Мәтәтијо бу.

Чун соги арзүләмиш сохим ки, Мәтәтијо әзин бәгдә мунуһо һүмүр хүшдәрәш ә хәлг, ә милләт, ә Вәтән хүшдә һәср соху.

Год Михајилов

Ћүрмәтлүјә шоир-драматург Симах Шеіда әри Мәтәтијо и шәјрә нүвүсди

Чәнд салһоји ә дәс гәләм,
Нүвүсдәни әдәј кәм-кәм,
Ә сәнәттү һәјрон бирәм,
Фурмуш нибу әз јор уһо,
Ој бирормә, Мәтәтијо.

Мунд ә Гүбә ђәилитү,
Рачә рузһој чоилитү,
Комол әтү, әгүл әтү,
Зиһош дијәш чәнд миђидһо,
Ој бирормә, Мәтәтијо.

Данусдәнүм гәмтү һисди,
Әри әну чорә нисди,
Шүкүр ки, Руслан тү һисди,
Дур бош әз дәрд, әз бәдиһо,
Ој бирормә, Мәтәтијо.

Симах амбар хостә түрә,
Әз хүшдә кәм нәсда түрә,
Тә 80 сала бирә,
Зиһош, нумтү зәвәр гәрдо,
Ој бирормә, Мәтәтијо.

Бəбəјхунə Шəлмү ə сəр шəјриму вəбирə думонə догитмиш сохдə эриму урə ə үшүги вəдировундиһо шоир имуни. Шəлмүрə һəлə иму əзин бəгдəјкə шинохдəниним.
Чəнгəдə салһо урə əзиму дур бəрдəкə, унгəдə эриму у диjəш нəзниктə бирə...

Шəлмү

Чəнд вəхти и чумһо ə рəћту мундəт,
Əрчү јə хəбəр нист əзтү ку Шəлмү?
Гəдүрсүзһо əз тү пишо домундəт,
Вокошт ə хунəјтү, вокошт зу Шəлмү!

Кəлмəһојтү кəшдəникəш дəс бə дəс,
Түсүз рафтə нəс оморə һич нəфəс,
Нүвүсдəһо бухов домунд ə дəс кəс,
Ки гəргүш сохт түрə һəчи, ку Шəлмү.

Əри ћилом јə мəрд овурдүт түрə,
Бəһəм дирə нə данусдут руј түрə,
Наданһо ə гəзонч чарундүт түрə,
Чү миллəтим иму дијə, ə Шəлмү.

Чум ђәрси хәhәрә дүлпәсә hишдә,
Мәкошдүм куфдирәј — әчи вокошдә?
Нә воно сәртүрә ә хокhој хүшдә,
Иђтиборсүз бисдо Вәтән ә Шәлмү!

Рафтәјтү әриму чаруст әјә дәрд,
Нә домунд ә Вәтән, нә домунд јә мәрд.
Јашараш әз ђилом әки хүшдә бәрд,
Әји дәрдhо тоб мүдүмү јә Шәлмү!

Год ә вәхтү дирә нә дануст түрә,
Зу мәдәшәнд ә руј мәђниhој түрә,
Имуhој ә ђәјкәл чарунду түрә,
Вокошди јәбојкәш, вокошди Шәлмү.

Год Михајилов

ӘЗ КОМИ ДӘРДҺО КОФ СОХУМ...

Бәђзи вәхтҺо әримә фикир сохдәнҮм, әрчҮ хәрәбиҺо ә хубҺо бирә? Дәрд дҮнјорә уҺо кәширә!

Човоб эни кофә нәс офдәнҮм. Кәнә хҮшдәрә дҮл дорәнҮм: Әхи Год, ә бҮтҮн дөвҮрҺо һәчи бири. Чәзон хәрәбҺорә хубҺо кәшири.

Әз коми дәрдҺо коф сохум:

...Ә бҮтҮн дҮнјоһ мәшһур бириҺо академик, тибб елмләри доктору, мҮкафатҺој чәнд өлкәрә вәкҮрдиҺо данәндәјә духдир Илазаров әз дҮшмәнијәти, пәхили чәнд одомиҺо, ә нәһоги бөһтанҺо нә офдорими?

ПрофессорҺојму — ИлђонОн Шаулов, Донил Мишијев, јазычы—шоир Хизкил Авшалумов ә тәзјиг, әзир пәнчәј урусҺо, мусурмунҺо нә домундими?

...Кәлә шәхсијәт иму Исак Ханук ә әхир вәхтҺо ә гәриш тәнки нә мҮрдими?

Хубә шоир иму Јаша Машијаховә ә согијҮ гәдҮр Үрә данусдәјмми?

...ДәрдлҮјә шоир иму Бәбәјхунә ШәлмҮ кәмми ђәзобҺо кәшири?

Хубә кук мәдәнијјәт иму Лазир Хајватовә ә хори чуһурҺо ки гијмәт дори?

...Журналист Мәтәтијо Исаков ә дәс чорәсҮзә дәрдҺо нә домундими?

...ҮшҮглҮјә шоир иму Симах Шејда имбуруз ә ҮшҮг миђточ нә мундими?

Әз коми дәрдҺо коф сохум: ә бҮтҮн дөврҺо һәчи бири, чәзон хәрәбҺорә хубҺо кәшири.

Худо, тҮ кумәк бош әји милләт!

Год Михајилов

БИЗНЕСМЕНhО

Ә худо шYкYр, имбуруз бизнесменhојму анбари. hәрки әдәј јә нимаз вокундә. Ә Израил нә кәм, нә зијод 50 hозор нимаз дәри. Дузи, нимазиш кәрәки. ЧYнки инсонhорә әри ћовунhој хYшдәрә шуштә чикә бијо бу. Әнчәг Мәдәнијәт әвиш. Инчәсәнәт әвиш бијо бу. Бәгдә иhорә ки бијо вокуну?..

Әри онуш әсил бизнесмен у кәсhо хундә оморә ки, уhо әвәл кәрәклијә корhој милләтә сохдәнYт, дөвләт әри хәлг нә сохуhорә уhо сохдәнYт, милләтә ә хотур хYшдә нәђ, хYшдәрә ә хотур милләт хосдәнYт.

Әјор дәшәнит hачы Зејналабдин Тағыјәвә. Биноврәј хубирә нориhо и көзәлә инсон ә нимаз вокундәрәвоз мәшғYл инбисдокә, урә инбуруз ки әјәр мидәшәнд? Әнчәг и хYбә инсон винишит әhу чәтинә вәхтhо әри хәлг хYшдә чYhо сохди - јәсијәвhо, театрhо, хунәhо, гәләчәhо, универмагhо вокунди. Ә Боку әри хәлг тәмизә ов кәшири. Чәнд инчәсәнәт әви, чәнд инчәсәнәт музеји әз хYшдә јодикор нори, әгYлмәндә кукhој милләтә ә хундәји фYрсори вә чәнд ин гәдәјкәш мисвојә корhо сохди. У хуб танYсдәнбу ки, инсонhо бијовhо - буровhоји. Ә ћилом мундәниhо хубиhошу бирә.

ӘрчY бизнесменhојму инбуруз урә хYно бирә насдәнYт? hалбуки пул әнуhо әз у вәхтки пул әну милјонерhош анбартәји. Дијәш зијод көрдә. Уhо бијо ә сәр офдорә танут ки, инбуруз имурә јә инчәсәнәт әви бисдокә ансамблhојмуш инбу, човонhојмурәш

әји кор чәлб мисохим, шориһо-консертһош микировуним, кәлә - чүкләјмурә эри дүл хүшдәрә вәбәрдә чикәшү инбу, наркаманһојму кәм инбу, савадлүјә мүгәнниһојму ә гастролһо муравт, човәнә кукһә дүхдәрһојму ә хундәји фирсорә мијомо, јәкишү духдир, јәкишү бәстәкар, јәкишү алим бирә мәкощдүт.

Имурә һачи зејналабдинһој инбистокә, "Чухур һој Доғи" күфдирәнимһо милләт ә бүтүн дүнјоһ мәшһур инбисдорут.

Чүнки милләтә ә һилом и вокундә оморә рестаранһо-гуморхонәһо нәһ, әдәбијат әну, инчәсәнәт әну, шаир вә сәнәткарһој әну, мәдәнијәт нә зијалүһој әну, бәгдо ән мәһәниһој, фолкләрһој, шоирһој, алимһој, журналистһој әну шинохундәнүт.

Имурә инбуруз әгүлмәндә бизнесменһо кәм нисд, әнчәг ә пәсә-пишој әнуһо дәлә-дузһо - фирилдагчиһо курә бири. Кәрәкијә корһорә әвуһо нәс расундәнүт. Хүшдәрә дүшүнмүш бирәнүт.

Јәкәм фикир сохдә кәрәки бирорһо, чәнгәдә дир нист. Пәхилирә, чум нә вәкирирә шәнит, дүјәкирә хојит. Исдедадлүјә кукһој милләтә пишово кәшит, әри Вәтән, әри инсонһо дүшүнмүш бошит. Чүнки әји һилом, әри һәммәјму чикә вәсси, худо әјишму кумәк кәрдо.

Год Михајилов

ХУДО ПУЛ ҮШҮРӘ ЗИЈОД СОХО!

һәммә танусдәни ки, ә Израил пул машкант сәхт кҮрҮнди. һәлә ушуг, газ, телефон, ов, аренда, лифтә нәс кҮфдирәнҮм. Амбара кифләтһо һисди ки, машканта дорә нәста кҮфдирә хунәрә гәрк сохди, ә чәтинә вәзијјәт офдори.

Худо пул ҮшҮрә зијод сохо! Әкәр бизнесменһо машканта дорә настаниһо кумәк сохтә танусткә хуб имбу.

И кәлә мисвоји!

Ә Израил талантлҮјә шоирһо кәм нисди. Уһо әсәрһој хҮшдәрә чап сохдә настанҮт. Әри әну пул кәрәки. Ә и кор бизнесменһо мҮтав кумәки сохдә. Бәгдә ән хубә китобһорә мҮкафат дорә. И кофһо әри бәстәкарһо, мусигичиһо, художникош аиди.

Рашбил Шамајев
Америка

ЈҮСИФ БЕН ЈОХАЈ

1958-чи илин гызыл пајызында Губанын дағ јәһудиләри јашајан Гырмызы гәсәбәсиндә бир оғлан ушағы дүнјаја кәлди. О, күн Јохај кишинин аиләсиндә шәнлик вә тәмтәраг варды. Ушаға ад гојдулар: Јүсиф!

Јүсиф бөјүдү, јаша долду. Кичик јашындан өз мәлаһәтли сәси илә гоншулары валеһ етди. Јохај кишинин севинчинин һәдди-һүдуду јох иди, чүнки Јүсиф аилә ансаблына дахил олмушду. Атасы Јохај, әмиси Јүшвәһ вә башгалары артыг ханәндә идиләр.

Јүсиф гәсәбә мәдәнијјәт евинин директору Лазер Хајватовун диггәтини чәлб етмишди. Чох кечмәди ки, Јүсифин иштиракы илә мәдәнијјәт евиндә консертләр тәшкил олунду.

Гоншу рајонларда да тамашачыларын рәғбәтини газанан Јүсифин сорағы бир аздан Бакы консерт салонларындан кәлди.

1975-чи илдә Јүсиф Исраилә мүһачирәт етди. Бурадакы тојлар, шәнликләр, ад күнләри Јүсифсиз кечмирди.

1981-чи илдә Јүсиф вә кәнч аиләси Алманијаја көчмәли олду. Ону тез-тез Азәрбајчан түркләринин, Ирандан кәлмиш азәрбајчанлыларын, Кавгаздан кәлмиш дағ јәһудиләринин тојларына чағырмаға башладылар. Авропаны гарыш-гарыш кәзән Јүсифи

вә онун мусигичи достларыны Берлинин, Франсанын, Канаданын, Москванын, Американын консерт салонларында минләрлә тамашачы арасыкәсилмәјән сүрәкли алгышларла гаршыладылар.

Сонракы илләр Јүсиф үчүн даһа уғурлу олду. Јаратдығы ансамбл она шөһрәт кәтирди.

Јүсиф дејир ки, бәстәкар Год Михајилов мәним јарадычылығымда бөјүк рол ојнамышдыр. Онун шаирләримиздән Јаша Машијаховун, Шәлмү Бинјәминин, Рамбом Шамаиловун, Јүшвәһ бен Ифрәимин вә башгаларынын ш'ерләринә бәстәләдији маһнылар үрәкачандыр.

Ханәндә Јүсиф јарадычылыг јолларындадыр. Онун дискләри дүнјанын һәр јериндә әлдән-әлә кечир, бу исте'дад саһибинә шөһрәт кәтирир.

Кечән ил Јүсиф бен Јохајын 45 јашы тамам олмушдур. Өмрүнүн чохуну ханәндәликдә, халга хидмәтдә кечирмиш бу кәнч мүғәннијә уғурлар, хош арзулар диләјирик.

Ә дүлмә әритү хубә кофһо дә:
Ә хәјол хүшдә бош, хүшдәрә сәхт дор.
45 сала бирәј, кордош 100 сала,
Шори нәвәһорәш винош ә бирор!

Мәтәтијо

Ј͏үсифин пәрәстиш—карлары

Мәммәд Бағыр:

—Јүсиф доғрудан да исте'дадлы мүғәннидир

Һабил Әлијев:

— Маһны Јүсифин — һәјатыдыр

Сәхавәт Мәммәдов:

—Јүсифин мәлаһәтли сәси мәни валеһ едир

Ə БYТYН ҺИЛОМ

Сəстʏ əз һəсəлиш ширини-ширин,
Һəр дəс шинирəки ћəз дорə мəрə.
Һəшданки васала јə дəстə кʏли,
Вəбəрдə, шор сохдə шоһир дʏлмəрə.

Əз Москов, əз Нју-Јорк оморə сəстʏ,
Хəлг мəрə һəзизə кукини Јʏсиф.
Тəмизи нəфəсʏ əз овһој билог,
Һəмишə ə шори, никини Јʏсиф.

Хун, хун мəһниһојтʏ биһил лов бошу,
Ə хори бəбəһо, ə бʏтʏн һилом.
Дʏлһо мʏһбəтлʏ, дијəш шор бошу,
Шоһир Мəтəтијо бијов ə илһом.

“БӘБӘ ҺӘЈ“

“ЈАХШЫ АДАМЛАР“ СИЛСИЛӘСИНДӘН

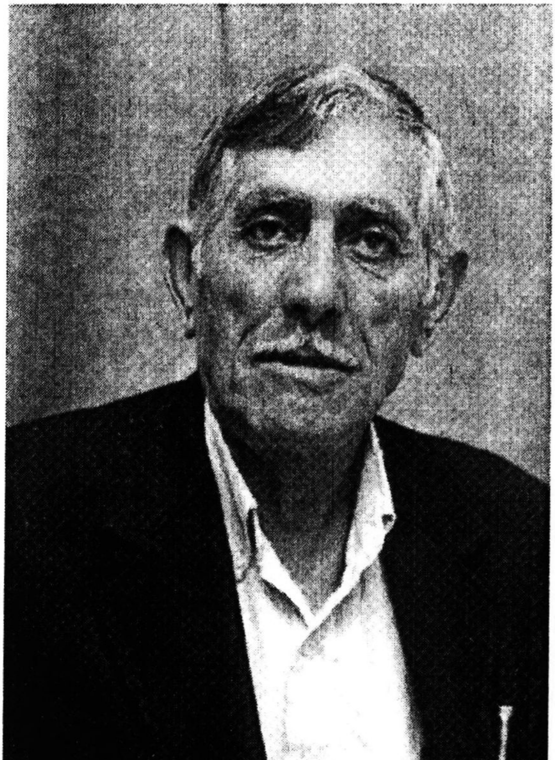

“Бәбә һәј“! Тү дустә бирор имуни,
Бәхтәвәрә, хошбәхтә бирор имуни.
Әри хәлг сохдәјһо у хубә корһо,
һәмишә, һәр зомон ә јор имуни!

Бу ады—Јусиф һәјим— “Бәбә һәји“ Исраилдә вә Губада танымајан јохдур. Бөјүкдән кичијә кими...

һамынын дилинин әзбәри олан “Бәбә һәји“ халга севдирән нәдир?:

— Садәлији, тәмиз ад, ачыг үрәји, бир дә өз милләтинин мүбариз әскәри олмасы!

Исраил шәһәрләрини гарыш-гарыш кәзәрәк, халгын дәрд-сәринә шәрик чыхан “Бәбә һәј“—и тез-тез һүзн јерләриндә көрмәк олар.

О, өлү саһибләринә мә'нәви көмәк әлини узадыр, тәскинлик, үрәк-дирәк верир.

Исраилдәки тој мәчлисләрини, шәнликләрини дә “Бәбә һәј“ сиз тәсәввүр етмәк чәтиндир. Өз халгынын садыг оғлу олан “Бәбә һәји“ өз милләтинә севдирән бу инсани кејфијјәтләрдир.

Јәһуди һөкмдары Давид өз тахтыны оғлу Шәлмүнә Милихә тапшыранда ондан сорушур:

— Оғлум, инди сән һөкмдарсан! Белә бир ағыр јүкү бојнуна көтүрәркән кимә архајынлашмысан?

Шәлмүнә Милих сәбрлә, тәмкинлә атасына чаваб верир:

—Анчаг јахшы адамлара!

Јахшы адам! Бу сөзүн чох дәрин бир мә'насы вар. Јахшы адам дејәндә мән бир чох мәрд адамларла јанашы “Бәбә һәји“ нәзәрдә тутур, ону дүшүнүр, көзүмүн өнүндә ону чанландырырам.

Нә јахшы ки, дүнјада сәдагәтли адамлар вар: “Бәбә һәј“ кими! Јохса, һәјат гаранлыг, думанлы, чансығычы олар.

“Бәбә һәји““ лап ушаглыгдан таныјырам. О, јени-

јетмә икән ағыр јүклү машынларын сүканчысы олмушдур. Гадир зәһмәтлә һалал чөрәјә чатмышдыр.

Ҝөзәл бир аилә башчысы олан "Бәбә һәј" 70 јашы һагласа да өзүнү чох күмраһ һисс едир, ҹаванлыг тәраватыны итирмәјиб. О, кәнҹләрин һами-тәрбијәчисидир. Ҹаванлар ондан мәсләһәт алыр, ондан бәһрәләнирләр.

Сәнә гардаш дејим, әзиз дост дејим,
Сәнин сағлығына ә'ла тост дејим,
Ҝүҹүм буна чатыр, даһа нејләјим,
һәр евин ән ширин сөзү "Бәбә һәј",
Јәһуди халгынын ҝөзү "Бәбә һәј".

"Бәбә һәј"! Сәнә бундан сонра да фираван һәјат, мә'налы вә узун өмүр арзулајырам.

Мәтәтијо

ТӘМИЗ ҮРӘК САҺИБИ

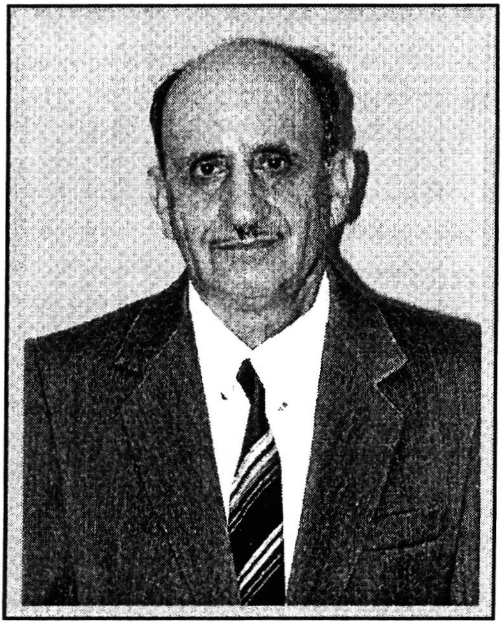

Аллаһа шүкүр ки, дүнјада јахшы адамлар вар. Јохса, һәјат чансыхычы, дарыхдырычы, мә'насыз олар. Чәтин күндә, дар күндә онларла көрүшүб үрәјини ачырсан, сакитләширсән. Дәрд, гәм јадындан чыхыр, башынын үстүндәки гара думанлар дағылыб кедир. О јахшы адамы узун илләр хатырлајырсан.

Белә јахшы адамлардан бири дә һәмјерлим, көзәл инсан, тәмиз үрәк саһиби Хај (Јагуб) Јагубовдур.

Мән ону ушаглыгдан таныјырам. Бу нәчиб инсанын тәрчүмеји—һалы чох гысадыр лакин

мараглыдыр. Бакынын 5 нөмрәли Тибб Мәктәбини битирдикдән сонра өз Вәтәни Губада, анадан олдуғу Гырмызы гәсәбәдә фелдшер кими чалышмыш, хидмәт вәзифәсини шәрәфлә јеринә јетирмишдир. Сонра Исраилә мүһачирәт етмиш, Хајфа Ротшилд хәстәханасында гардашы Миши илә бирликдә хәстәләрин мүаличәси илә мәшғул олмушдур. Һазырда Хај Јагубов пенсијададыр. О, јенә сакитлик билмир, халг тәбабәтинин сир ләринә јијәләнир.

Достум Хај Јагубовун хәтри мәнә она көрә чох әзиздир ки, о, Губада оларкән дүнјасыны дәјишмиш гардашым Захар Исакову нечә дәфә өлүмүн пәнчәсиндән хилас етмишдир.

Маһир һәкимлик истеʼдадына малик олан Хај Јагубовун инсани сифәтләри даһа күчлүдүр. Онун јашы 60-и кечсә дә чаванлыг ешги илә јашајыр. Јахшы бир аилә башчысы олан Јагубова үзүн мүддәт чансағлығы, фираван һәјат арзу едирәм.

Мәтәтијо.

ОВРУМ

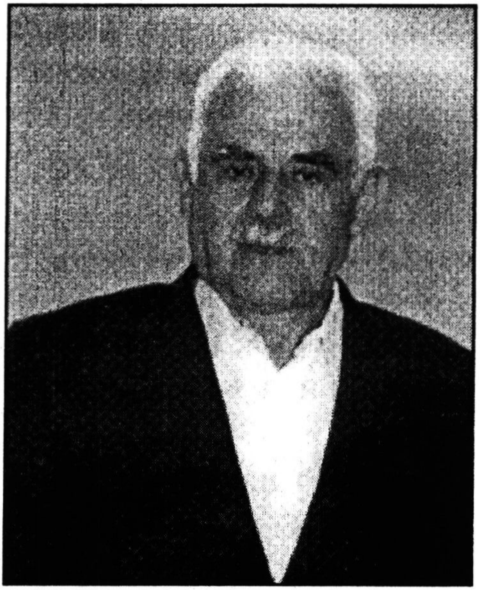

Дүнјада елә инсанлар вар ки, онлар өләндән сонра да унудулмур, хатирәләрдә јашајыр.

Бу сөзләри мәрһум гардашымыз Оврум Мишијевин үнванына шамил етсәк, лап јеринә дүшәр.

Оврум Гырмызы гәсәбә, Бакы, Исраил јәһудиләринин севимлиси иди. О, өмрүнүн ән көзәл чағында дүнјасыны дәјишди, вахтсыз өлду, әбәдијјәтә говушду. Оврум өлмәди, бир гызыл һејкәлә дөнүб гәдирбилән инсанларын үрәјиндә әбәди һәкк олунду.

Оврум көзәл арзуларла јашајырды. Чох тәәссүф ки, онларын бә'зисинә чата билмәди. Әҹәл ону тез һаглады.

Атасынын јолу илә кедән, онун һөрмәтини сахлајан, вәсијјәтинә садыг галан Мардахајы бөјүк ишләр, проблемләр көзләјир: Атасы Оврумун бүтүн арзуларыны ҹан-башла јеринә јетирмәк!

Оврум һәр дәфә мәни көрәндә дејәрди:

— Мәтәтијо мүәллим, кејфин нечәдир? Өзүндән муғајат ол. Дүнја өлүм-итим дүнјасыдыр.

— Ај Оврум, бәс сән нијә өлүмә галиб кәлә билмәдин? Нијә?!

Билирәм гардаш, вәфасыз дүнјадыр. Нә етмәк олар, һеч кәс әбәди дејил!

Бу күнләрдә Оврумун ујудуғу гәбри зијарәт етдим.

Онун күлүмсәр бахышы, гајғыкеш вә меһрибан сифәти көзләримин өнүндән бир кино ленти кими кәлиб кечди. Фикрә гәрг олдум.

Оврумун јатдығы гәбрә мүрачиәт етдим. Дедим:—Оврум бурдадырмы? Ондан мүғајат олун!

Торпагдан бир сәс кәлди:

—Оврум бурда јохдур. О минләрлә, он минләрлә гәдирбилән инсанларын үрәјиндәдир!

Мәтәтијо

ЧҮ ХУБ КИ...

Чү хуб ки, ə дүнјоһ дүлү тəмиз, хосијəтү хош, меһрибонə одомиһо бири. Əзуһо јəки Шаул Шаулов бу. Чəнд салһо ə Гүбə духдир кор сохди. Ə ћүрмəтəвоз. Ə вəхт дəћво военни хирург бири. Мə Шоулə 45 сали хуб шинохдəн бүрүм. Јəкиш əз товун ону хəрəбə ҝоф нитав ҝүфтирə.

Оммо ə Гүбə инсофсүзə дүхтирһош бири. Ичиро одомиһорə ə рəћмəтлүјə Шоул, Ифрəимовоз имбуми тој сохдə?..

Ифрəим ə хунəј ночог оморəнки, сəћиб ночогə дүл мидо, ə ширинə зүвүн хүштəровоз ҝурүндə ночогə хуб мисохт.

Шоулиш ћүрмəт хəлгə һəчи гəзонч сохдəбу. Шоул духдир ə Исроил зиһисдəнбу. Сəхт нəчог бу. Ə мəһ феврал 2004-үн сал дүнјоһ хүшдəрə дəкиш сохт. У хубə одоми исəђəт ə гəд иму нə дəри. Оммо у һəмишə ə дүл иму мизиһү. Шоулə һич вəхт əз јор нивəдəшəним.

Шаул Шауловə əз сəнəђəт духдирə бəгдə јə пешəј шоириш бу.

Чор шəјр духдирə ə и китобмə дəшəндəм. Əхири борчмəрə эдəм ə чикə овурдə.

Мəтəтијо.

ОНУ НЕЈЛӘРӘМ
(Оғлум Геннадијә)

Дөвләтим дә, сәрвәтим дә вар, ону нејләрәм,
Чох орденли капитанам, ону нејләрәм,
Чох өлкәләр кәзмишәм, ону нејләрәм,
Сән һамыдан гијмәтлисән оғлум Геннади,
Сән вердин учмаға мәнә гартал ганады.

Шөһрәтим дә, һөрмәтим дә вар, ону нејләрәм,
Бағча-бағ јаратмышам, ону нејләрәм,
Гәшәнк бина учалтмышам, ону нејләрәм,
Сән һамыдан гијмәтлисән оғлум Геннади,
Сән вердин учмаға мәнә гартал ганады.

Ш.Шаулов

ГУДЈАЛЧАЈЫН САҺИЛИНДӘ

Гудјалчајын сулары.
Лајла чалыр бу ахшам.
Бизә күҹ, илһам верир,
Бу көзәллик, еһтишам.
Отурмушуг саһилдә,
Беш дост—беш нәфәр.
Унутмушуг һәр шеји—
Јохдур биздә гәм, кәдәр.
Арзулар үрәјимиздә,
Сәадәт диләјимиздә.
Достлар һеј саглыг дејир,
Бадәләр ҹинкилдәјир.
Әсир күләк лап дағлы,
Мәҹлис кечир мараглы.

Гудјалчајын сулары.
Лајла чалыр бу ахшам.
Бизә күҹ, илһам верир,
Бу көзәллик, еһтишам.

Ш.Шаулов

СӘБИНӘ
(нәвәмә)

Ағачлар күл ачанда,
Сән көз ачдын Сәбинә.
Фиданлар нур сачанда,
Сән бој атдын Сәбинә.

Атанын илк баһары Сәбинә,
Бабанын һавадары Сәбинә.

Сәбинә, сәнтәк олуб
Ананын ушағлығы.
Ондан алдын көзәллији,
Әвәзсиз јарашығы.

Ана оласан гызым,
Бу, мәним хош арзумдур.
Мәним парлаг улдузум.
Хошбәхтлик, сәадәт
Диләјирәм мән сәнә:
Бу гоча вахтымда јенә.

Нәнәнин илк нәвәси Сәбинә,
Бабанын гыз баласы Сәбинә.

Ш.Шаулов

ЈАДЫМА ДҮШДҮ

Ҝәздим Бэр-Шэваны, ҝәздим Хајфаны.
Ҝөзәл Бакы, Ширван јадыма дүшдү.

Аралыг сујунда чимдим бир сәһәр,
Мави Хәзәр, Набран јадыма дүшдү.

Сәфалы Кармели ҝәздим, долашдым.
Нүҝәди, Мәрдәкан јадыма дүшдү.

Акколу Саранын гонағы олдум,
Губалы Хураман јадыма дүшдү.

Голан тәпәсини ашдым бир сәһәр,
Елдәки дағ-орман јадыма дүшдү.

Фүсүнкар Эјлатда сәрин су ичдим.
"Гәчрәш"- дәки фантан јадыма дүшдү.

Тира бағларында лимон, нар дәрдим,
Бағымдакы шафран јадыма дүшдү.

Ана-Исраилдә чохлу дост тапдым,
Гәсәбәли Симон јадыма дүшдү.

Ш.Шаулов

hEKAJƏhO

hEKAJƏЛƏP

ГЫЗЫЛҜҮЛ

Толик Гызылҝүлү чох севирди. Гара гаш алтында парлајан ири ҝөзләри ону мәфтун етмишди. Назик бәдәни, јарашыглы әндамы Толики лап чашдырмышды.

Бир ҝүн Толик үрәјини Гызылҝүлә ачды. Гызылҝүл Толикә әввәл мат-мат бахды, сонра хумар ҝөзләрини она дикәрәк, ҝүлүмсәди. Бу бахышда разылыг әламәти һисс олунурду.

Чох чәкмәди ки, онлар нишанландылар. Аз сонра тојлары олду. Ил тамам олмамыш евләриндә бир гыз ушағы дүнјаја ҝәлди: Хураман!

Гызылҝүл гоншулуғундакы Мәлкә адлы бир гызла али мәктәбдә охујурду. Мәлкә үрәји күдүрәтлә долу пахыл бир гыз иди. О, Толикә ашиг олмушду. Гызылҝүлү аддым-аддым изләјирди. Онларын аиләсини дағытмаг үчүн дәридән-габыгдан чыхырды. Мәлкә бир-ики дәфә Толикә үрәјини ачыб, мәһәббәтини билдирмишсә дә, рәдд ҹавабы алмышды.

Толик ме'мар иди. Ону өлкә ме'марларынын дөрдүнҹү гурултајына чағырмышдылар. Елә бу вахт Гызылҝүлү вә курс јолдашларыны Шаһдағын әтәјинә, Бабадағын мәнзәрәли јерләринә екскурсија ҝөзләјирди.

...Гызылҝүлү апаран автобус Шаһдағын әтәјинә чатар-чатмаз гәзаја уғрады. Автобус илан кими гыврылан јолда ашды, дәрәјә дүшүб јуварланды.

Гызылҝүл ағыр зәрбә алды. Мәлкә исә судан гуру чыхды, она зәррәҹә хәтәр дәјмәди. Гызылҝүлү бу вәзијјәтдә ҝөрән Мәлкә фүрсәтдән истифадә етди. Гызылҝүлү сүрүкләјиб чајын саһилинә атды вә үстүнү гумла, хырда дашларла өртдү. Аварија јеринә ҝәлән һәким бригадасы вә милис ишчиләри јаралылары

тә'чили јардым машынына алдылар. Бирдән чајын гырағында, гумун ичиндә чапалајан Гызылкүлү көрүб:

— Буну, бу вәзијјәтә ким салыб-дејә милис ишчиләри гурујүб галдылар. Мәлкә исә јаландан зарыјыб ағлајыр, өзүнүн тутдуғу күнаһы кизләтмәк истәјирди.

...Гызылкүл башдан чидди зәдә алмышды. Одур ки, ону реанимасија отағына салмышдылар. Һәкимләрин рә'јинә көрә Гызылкүлүн бејни тәрпәнмиш, јаддашы итмишдир. Беләликлә, амнизија олмушдур.

Баш һәким Гызылкүлү Москва Бурденко адына хәстәханаја тә'чили апармағы мәсләһәт көрүр. Бу иши чәрраһ Симонә һәвалә едир.

...Москвада Гызылкүл сағалса да јаддашы гајытмыр. Бурденко хәстәханасынын чәрраһ вә профессорлары Симонә мәсләһәт көрүрләр ки, јаддашы бәрпа етмәк үчүн мүхтәлиф үсуллара әл атмаг лазымдыр. Бунун үчүн чох вахт тәләб олунур.

Симон хәстәсини Волга чајына кәзинтијә апарыр, онунла бирликдә Кремли, Ленин мовзелејини зијарәт едир. Бунларын һеч бири онун јаддашына көмәк етмир.

Күнләр кечдикчә Симонда јени һиссләр баш галдырыр, Гызылкүлү дәрин мәһәббәтлә севмәјә башлајыр. Бир күн Симон Гызылкүлдән сорушур:

— Мән сәни севирәм, әрин олмаг истәјирәм, загса кедәкми?

Гызылкүл Симона мат-мат бахараг:

— Севмәк, әр, загс нә демәкдир?— дејә чаваб верир.

Симон бирдән Гызылкүлү өпур, гыз исә өзүнү дәличәсинә Симонун гучағына атыр.

Симон загс бүросундан гајыданда ики отаглы кирајә ев тутур.

Симон үрәјиндә көтүр-гој едәрәк, фикирләшир:

— Һәр һалда белә көзәл гызын әри, ушағы, ја да нишанлысы ола биләр. Мән она јахын дурмамалыјам.

Бу, хәјанәтдир!

Симон бир күн Гызылкүлү чох гәмкин, пәрт көрүб дејир: —Сәнә нә олуб?..

Гызылкүл бир аз сусур, сонра ағлаја-ағлаја:

— Сән мәнимлә нијә јатмырсан?—дејир.

Сәһәри күн Симон Гызылкүллә Бакыја јола дүшүр. Ону Бакы дәниз булварына, дәниз кәзинтисинә, Гыз галасына апарыр. Бу јерләрдә Гызылкүл дәли кими тез-тез әтрафа бахыр, нә исә бир шеји хатырламыш кими олүр. Һал-әһвалы санки дәјишир, үзүндә севинҹ нишанәләри парлајыр.

Симон вә Гызылкүл булварын көлкәли бир јериндә отурурлар. Ај ишығында бәрг вуран мави дәнизи вә онун ҹошғун ләпәләрини тамаша едирләр.

Бирдән гоншу скамјада отурмуш адамларын арасындан 2-3 јашында бир гыз ајаға галхыб Гызылкүлә тәрәф кәлир, ону гуҹаглајыб өпүр вә әлиндәки күлү она бағышлајыр.

Симонла Гызылкүл јериндә донуб галырлар. Дејирләр ки, бу гәшәнк гыз ким олду?

Гызылкүл башыны галдырыб јүхары баханда башынын үстүндә әри Толики көрүр. Ону танıјыр, итән јаддашы өзүнә кәлир, Толики өпүб гуҹаглајыр.

ЛИВАНӘ ВӘ РАХМИЕЛ

Ливанә һәлә нишанлы икән Рахмеилә демишди:

— Мән актјор олмаг истәјирәм. Әјәр мәни севирсәнсә, хаһишими рәдд етмә.

Рахмеил Ливанәни чох севирди, дүнјалар гәдәр. Ону бу јолдан чәкиндирмәјә ҹәсарәти чатмырды. Нәһајәт разы олду.

Ливанә өз сәнәдләрини Азәрбајҹан Дөвләт Инҹәсәнәт Институна верди, Рахмиел исә Тибб Институна...

Бир аз сонра Ливанә вә Рахмиел евләндиләр.

Рахмиел вә Ливанә мәктәби гуртарыб али тәһсил алдылар. Рахмиелә ҹәрраһ, Ливанәјә исә актјор диплому верилди.

Рахмиел Семашко хәстәханасында ишә дүзәлди, Ливанә исә һәлә ҹаваб көзләјирди.

Чох кечмәди ки, бөјүк Вәтән мүһарибәси башланды. 1941-ҹи илин август ајында Рахмиели сәфәрбәрлијә алдылар.

Гатар һәлә јола дүшмәмиш Ливанә һөнкүртү илә ағламаға башлады. Рахмеил ону сакитләшдирәрәк деди:

— Ливанә, әзизим, мәни көзлә, мүтләг кәләҹәјәм, гарнында дашыдығын баламдан мүғајәт ол.

Гатар јола дүшдү...

Һәлә ил тамам олмамыш Рахмиелдән гара кағыз кәлди: —“Рахмиел дөјүшләрин бириндә јоха чыхмышдыр“. Бу аҹы хәбәр Ливанәни бәрк сарсытды, јенә үмидини кәсмәди.

Еһтијаҹ, јени доғулмуш көрпәнин бәсләмәси, башга чәтинликләр Ливанәни ишләмәјә мәҹбур етди.

Ливанә кино актјору курсуну битирмишди. Ону мәмнунијјәтлә гәбул етдиләр.

Кино студијасынын рәһбәри, режиссор Ашуров нөвбәти програмла актјорлары таныш етди. Билдирди ки, јени пјесин — "Мәһәббәтин сону" әсәринин мәшги Шаһ дағын әтәјиндә олачаг.

Баш роллар — Марал ролуну Ливанә, Чејһун ролуну Гарабаты ифа едәчәкдир.

Сөһбәтин ахырында Гарабаты Ливанә илә таныш олду. Бу танышлыг һеч Ливанәни ачмады.

Гарабаты узун бөјлу оғлан иди. Галын додаглары ејбәчәр, сифәти көмүр кими гара, һәрәкәтләри шит, бир сөзлә, зәһлә төкән.

Ливанә евдә "Мәһәббәтин сону" әсәрини башдан-ајағатәк охуду: Үрәјиндә деди:—Нечә?

—Мән бу әчлафы дөнә-дөнә өпмәли, гучагламалы, јердән галдырыб охшатмалыјам?! Јох, бу ола билмәз!

Сәһәри күн Ливанә режиссорун гәбулунда олду. Бу ролда ојнамајачағыны билдирди.

Режиссор Ливанәни сакитләшдирмәјә башлады, деди ки, актјор үчүн белә шејләр ајыб дејил. Бирдә ки, афишалар чап олунуб. Иш ишдән кечиб.

Сәһәри күн актјор долу бир автобус Шаһдағын әтәјиндә гәрар тутду. Чадырлар гурулду. Кино чәкәнләр һазыр вәзијјәтдә дурдулар. Һамы режиссорун әмрини көзләјирди.

Јахындакы гајадан јыхылыб әзилмиш Гарабатыны Ливанә өпүб гучагламалыдыр.

Режиссорун тә'киди илә Ливанә Гарабаты јыхылмыш јерә јахынлашыр. Бирдән көзләри габағына әри Рахмиел чанланыр. Һәким либасында олан Рахмиел:

—Ливанə, сөз вермишдин, сəндəн башга һеч кими өпуб гучагламајачағам, инди нə олду,—дејир.

Рахмиелин сурəти кино ленти кими Ливанəнин көзлəри өнүндəн кəлиб кечир.

Ливанə кери дөнүр. Кино чəкəнлəр гурујуб галырлар. Јенə режиссорун сəси ешидилир:

— Ливанə, сəнə нə олуб, көрмүрсəн, кино камералар сəнə тушланыб!

Ливанə өзүнү əлə алыб Гарабатыја јахынлашыр:

— Əзизим, сəнə нə олду,—дејə Ливанə Гарабатыны гучаглајыб, онун кобуд додагларындан истəр-истəмəз өпүр, јердəн ајаға галдырыб тумарлајыр, гара гаш алтында парлајан ала көзлəрини онун јапонсајағы көзлəринə дикир.

Бир ајдан чох кедəн мəшглəр сона чатыр. Чох кечмир ки, "Мəһəббəтин сону" кино филми екранларда чанланыр.

...1943-чү илин гарлы-човғунлу бир күнү. Əскəр палтары кејмиш бир оғлан шəһəрин мəркəзи күчəсилə аддымлајыр. Бу, мүһарибəдə "јоха чыхмыш" Ливанəнин əри Рахмеил иди.

Рахмиел евə кетмəјə тəлəсирди. Лифти дə көзлəмəјиб пиллəканларла јухары-үчүнчү мəртəбəјə галхыр. Он—бир нөмрəли мəнзилин зəнкини басыр.

Јашлы бир киши гапыны ачыр.

—Нə истəјирсəн чаван оғлан. Сизə ким лазымдыр? —дејə Рахмиели башдан—ајағатəк сүзүр.

— Мəнə бу мəнзилдə јашамыш Ливанə лазымдыр.

Јашлы киши: — Ливанə əрə кедиб. 45-чи бинада јашајыр, əри вə гызы илə—дејə јазыг—јазыг диллəнир.

Рахмиел пиллəканла ашағы дүшүр. Бир бинаја

јахынлашанда дивара вурулмуш Ливанәнин ири шәклини көрүр, јанында да...

Елә бил ки, Рахмиели илдырым вурур. Хејли вахт јериндә донуб галыр.

...Рахмиел нөмрә алыб меһманханада јашамаға башлајыр... Бир нечә күндән сонра хәстәханаја кедиб чәрраһ достлары илә көрүшүр. Онлар мүһарибәдә “јоха чыхмыш“ Рахмиели көрүб севинирләр. Шәнинә ресторанда сүфрә ачырлар.

Јенә дә чәрраһ бычағыны әлә алмыш Рахмиел хәстәләрин сағламлығы кешијиндә дурур. Она дәниз гырағында 12 мәртәбәли бинада 4 отаглы мәнзил верирләр. Сәһәрләр ишә чыхан вә бә'зән кечәләр дә ев үзү көрмәјән Рахмеил арвадынын, гызынын арзусу илә јашајыр.

Бир кечә вурулан телефон зәнки Рахмиели јухудан ојадыр. О, тез палтарыны кејиб гапыны ачыр. Кәлән гоншу мәнзилдә јашајан узун бөјлу бир оғлан иди. О дејир:

— Бағышлајын доктор, кечәнин бу вахтында сизи нараһат етдим. Јолдашым гәфләтән хәстәләниб. Тә'чили машын үчүн зәнк етмишәм, кәлиб чыхмајыб. Бу кечә бәрк гар јағыб, јоллар тутулуб, машынлар ишләмир.

— Нә олар, хәстәјә көмәк етмәк борчумуздур. Кедәк.

... Арвад мејит кими узанмышды. Додаглары гурумуш, ала көзләри чухура дүшмүшдү. Рахмиел тә'чили јардым етди, ијнә вурду, дәрман верди. Арвад өзүнә кәлиб, көзләрини ачды. Башынын үстүндә дајанмыш һәкими көрүб јенә һүшуну итирди. Арвад сонра бир тәһәр өзүнә кәлди. О, һәкимин үзүнә мат-мат бахараг, дәли кими гышгырды:

—Рахмиел сәнсән, јохса мәни гара басыб, — дејә һөнкүртү илә ағламаға башлады. Ливанә јанындакы балача гызы көстәриб:

— Гызын Рәһиләдир, — деди. Балача Рәһилә Рахмиелә сармашыг кими јапышды, Гарабатыја тәрс-тәрс бахараг, атасыны бәрк-бәрк гучаглајыб өпдү.

Гарабаты исә гурујуб галмышды.

ҮЗӘ ВУРМА СӘН!

Јохсүл адамлара көстәр мәрһәмәт,
Гојма сән онлары чәксин хәчаләт.

Демә ки, мән сәнә вермишәм чөрәк,
Оғлуна, гызына палтар алмышам.
Белә ағыр сөзләр нәјинә кәрәк,
Чалыш, һәр үрәкдә јансын ишыг, шам.

Әјәр бир нәфәрә јахшылыг етсән,
Набәдә, набәдә үзә вурасан.

РӘҺИЛӘ

(Олмуш әһвалат)

Рәһилә орта мәктәби гуртаранда 18 јашы јенича тамам олмушду. Атасы Рәфаил киши јеканә гызы Рәһиләнин ад күнүнү кечирмәји гәрара алды. Бу мүнасибәтлә шәһәрин шәнлик евләринин бириндә тәмтәраглы гонаглыг тәшкил етди. Шәнлијә чохлу дост-таныш дә'вәт олунмушду. Онларын арасында Мәдәт адлы бир нәфәр дә вар иди.

Мәдәт бир чох ше'р китабынын мүәллифи кими шәһәрдә мәшһур иди. Гәзетләр онун һаггында јазылар, ресензијалар верирдиләр. 30 јашы јенича тамам олмуш шаирин башы ағармыш, көзләри чухура дүшмүшдү. Амма кәнчлик тәравәтини итирмәмишди.

Шәнликдә Рафаел киши гызы Рәһиләни Мәдәтлә таныш етди, һәтта онларын рәгс етмәсинә дә севинди. Чох кечмәди ки, Мәдәтлә Рәһиләнин танышлығы, достлуғу мәһәббәтә чеврилди. Рәһилә тез-тез Мәдәтлә көрүшүр, онун шәнинә тәшкил олунмуш ше'р кечәләриндә иштирак едир, һәтта евләринә кедиб кәлирди.

Рәһилә университетин гапысыны ачар-ачмаз евләринә елчиләр ахышмаға башлады. Елчилијә кәләнләрдән бири бир мүһәндис оғланын адамлары иди. Рафаел киши онлары рәдд етмәди, сәһәри күн о, әһвалаты Рәһиләјә данышды.

— Јох, мән һәлә университетә тәзә дахил олмушам. Әрә кетмәк гачмыр ки...—дејә Рәһилә чаваб верди.

Рəһилə мəктəбдə икəн онун ҹиб телефону евдə галмышды. Зəнк чалынды. Рəфаил киши дəстəјини көтүрүб, мəəтəл галды. Данышан Мəдəт иди.

— Мəдəт мүəллим, нə әҹəб бизи јада салмысыныз? Хејир ола?—деди.

— Мəнə Рəһилə лазымдыр. О мəнə бир китаб сифариш едиб.—Мəдəт чəкинə—чəкинə ҹаваб верди.

Рəһилə евə кəлəндə Рəфаил киши Мəдəтин зəнкини она билдирди. Сонра сорушду ки, сəнин онунла нə алыш веришин вар?

Рəһилə башыны ашағы салыб, бир мүддəт сусду сонра:

— Ата, мəн Мəдəтə əрə кетмəк истəјирəм, əјəр разылыг версəниз. Анамын да хəбəри вар,—дејə јазыг-јазыг диллəнди.

— Ај гызым, дүздүр, Мəдəт пис оғлан дејил, шəһəрдə јахшы һөрмəти вар, шаирдир. Амма сəндəн чох бөјүкдүр. Ҹаамат нə дејəр, — дејə Рəһилəни фикриндəн јајындырмаг истəди.

Чох кечмəди ки, Рəһилə Мəдəтə нишанланды, аз сонра тојлары олду. Ики илдəн сонра бу аилəдə бир ушаг дүнјада кəлди. Адыны гојдулар Руслан.

Иллəр кəлиб кечди. Мəдəт астма хəстəлијинə тутулду. Рəһилə онун гајғысына галыр, сəһһəтини горумаг үчүн əлиндəн кəлəни əсиркəмирди,

Хəстəлик, бир дə Рəһилəјə гысганмасы ону пис вəзијјəтə салмышды.

— Ишдән нијә кеч кәлдин, телефонда киминлә данышырдын? Күндә бу гәдәр "Пока, пока", "Баj-баj"— демәкдән јорулмурсан?—дејә Мәдәт һеч бир әсас олмадан һирсләнир, хәстәлији даһа да шиддәтләнирди. Деди-годулуг һәр икисини әлдән салмышды. Нәһајәт Рәһилә таб кәтирмәјиб, кичик гызыны көтүрүб атасыкилә кетмәјә мәчбур олду.

Руслан атасына көмәк едир, сүфрә ачыр, ев ишләри илә мәшғул олур, бә'зи күнләр мәктәбә дә кетмирди.

Бир күн Мәдәтин астмасы даһа да күчләнир. Јазыг Руслан нә едәчәјини билмир, чашыб галыр. Поликлиникаја кедиб атасына дәрман јаздырыр. Тә'чили пај-пијада аптекә чумур.

Аптекин әзчачысы ресепти көтүрүб, јан отаға кечир. Дәрманы алан Руслан јолда хејли кечикмәли олур.

Рәһилә атасыкилдә иди. Дарыхдығындан телевизору ачыб, мараглы бир филмә бахмаг истәјир. Бирдән филм кәсилир. Екранда диктор көрүнүр:

О дејир:

—Әзиз телевизија тамашачылары. Чох вачиб бир хәбәри сизә чатдырмаг истәјирик: Шәһәрин 232 нөмрәли аптекиндән 11-12 јашында бир ушаг асма хәстәлијинә тутулмуш атасы үчүн дәрман апармышдыр. Хәстә Мәдәт Исһаговдур. Аптек әзчачысынын тәгсири үзүндән дәрманын дозасы һәддиндән чох олмушдур. Әјәр хәстә бу дәрманы ичәрсә, о, дәрһал өлә биләр. Мәдәт Исһаговун һәјаты тәһлүкә гаршысындадыр. Ону хилас един!

Рəһилə бу хəбəри ешидиб, дəли кими ашағы дүшүр. Таксијə миниб, евə чатмаға ҹан атыр.

Руслан кəтирдији дəрманы атасына верир. Мəдəт ичмəк истəјəндə, мəнзилə јениҹə дахил олмуш Рəһилə сумкасыны узагдан Мəдəтин үстүнə атыр. Дəрман Мəдəтин əлиндəн дүшүб јерə дағылыр. Рəһилə сојудуҹуда олан еһтијат дəрманы əринин ағзына төкүр. Мəдəт өзүнə кəлир.

Рəһилə телевизору ачыр Јенə дə дикторун сəси ешидилир:

—Əзиз телевизија тамашачылары!

Чох ваҹиб бир хəбəри сизə чатдырмаг истəјирик: 232 нөмрəли шəһəр аптекиндəн 11-12 јашында бир ушаг астма хəстəлијинə тутулмуш атасы — Мəдəт Исһагов үчүн дəрман апармышдыр. Аптек əзҹачысынын тəгсири үзүндəн дəрманын дозасы һəддиндəн чох олмушдур Əјəр хəстə бу дəрманы ичəрсə, о дəрһал өлə билəр. Мəдəт Исһаговун һəјаты тəһлүкə гаршысындадыр. Ону хилас един!

Хиласкар артыг хəстəнин јанында иди. Мəдəт бу хəбəрдəн гурујуб галмышды.

Рəһилə əрини өпүб гуҹаглады, оғлу Русланы бағрына басды.

Руслан күнаһкар кими башыны ашағы салыб дајанмышды.

КӘЛИН

(Олмуш әhвалат)

Ариел Рашбиллә ушаглыг досту иди. Нечә ил иди ки, бир-бирини көрмүрдүләр. Тәсадүфән Бакы метросунда үз-үзә кәлдиләр.

— Рашбил сәнсән, јохса, мәни гара басыб?

— Ариел сәни таныдым, алнындакы гара халдан!

Ики дост бир-биринә сармашыг кими јапышыб гучаглајыб өпүшдүләр.

Ариел Рашбили евә дә'вәт етди.

Армуду стәканда зогал мүрәббәси илә чај ичә-ичә онларын сөhбәти ахшама кими узанды. Ариелин оғлу Идан сүфрәјә гузу әтиндән кабаб кәтирди. Кәлин тәндир чөрәјини сүфрәјә дүздү. Ариелин анасы Тәјло халанын чәкдији тут арағы стәканлара сүзүлдү. Ики дост бадә галдырдылар. Јахшы сағлыглар дедиләр.

Ариел кәлини чағырыб, сүфрәјә гарпыз кәтирмәсини хаhиш етди вә деди ки, кәсмәсин, бүтөв кәтирсин. Кәлин гајнатасынын сөзүнә әмәл етди.

Ариел:—гызым, буну јох, сојудучуда олан гарпызы кәтир. Кәлин сојудучуја бахды. Гарпыз јох иди. Јенә әввәлки гарпызы јујуб сүфрәјә гојду.

Ариел hирсләниб кәлинин үстүнә гышгырды. Деди: — дәhлиздәки гарпыз тәзәдир, буну нејләјирәм. Кәлин дәhлизә бахды, бурда да гарпыз јох иди.

Үчүнҹү дәфә јенә әввәлки гарпызы еһмалҹа јујуб гајынатасына верди.

Ариел:— гызым бу, јахшы гарпыздыр, чох сағ олдејә гарпызы дилим-дилим кәсиб сүфрәјә гојду.

Сонра гарпызы јејә-јејә кәлинин атасындан сөһбәт салды, деди:

— Кәлиним јахшы аиләдәндир. Атасы Натанил мүһарибәдә јоха чыхыб, достум иди. Атасынын меһрини мәндән алыр. Ону гызларым кими севирәм.

Ариел Рашбилә бахыб шаг-шаг вуруб күлдү. Деди:—ај Рашбил, бу күн базардан бир гарпыз кәтирмишәм. Бајаг кәлини үч дәфә сојудуҹуја, дәһлизә көндәрмишәм ки, кет, бу гарпызы јох, о бирисини кәтир.

Кәлиним еләһәјалыдыр ки, ағзыны ачыб демир ки, еј ата ахы, евдә бир гарпыз вар, ајрысы јохдур, мәни нијә инҹидирсән?

Мәним кәлиним, беләкәлиндир.

Рашбил узун мүддәт гәзетләрдә журналист ишләјиб. Көзәл ше'рләр, очеркләр мүәллифидир. О, гәләми көтүрүб блокнотуна бир—ики кәлмә сөз јазды.

Бир нечә күндән сонра мәркәзи гәзетләрин бириндә Рашбилин бир очеркини охудум: "Кәлин".

КҮЗКҮ

(Олмуш әһвалат әсасында)

Бир күн гәләм гашлы көзәл бир арвад,
Зәр-зиба ичиндә бәзәниб гат-гат.
Охшатды, күлдүрдү, өпдү әрини,
Сонра ишә салды ширин дилини:
Деди:
—Ај киши мәнимчүн бир күзкү кәтир,
Башдан-ајағатәк көрүм өзүмү.
Өз күл-чәмалыма тамаша едим,
Набәдә саласан јерә сөзүмү.

Киши мағазаја чумду лап сәһәр,
Чох баһа гијмәтә бир күзкү алды.
Кәтирди, кәтирди евә бир тәһәр,
Өзүнү бәлаја, чәтинә салды.

Арвад күлә-күлә чыхды пишваза,
Дајанды күзкүнүн габағында о,
Нә көрсә јахшыдыр, ајағы, әли,
Сифәти, бәдәни көрүнүр әјри.

Арвады һирс боғду гышгырды бирдән,
Бу, нә күзкүдүр ки, кәтирмисән сән.
О, дашла, чәкичлә сындырды ону,
Сонра сығаллады әрин бојнуну.

Деди:
—Ај киши дајанма, тәзә күзкү ал,
Онда күлсүн мәним гәшәнк чамалым.
Ахы, мән ханымам, ајна сәhв едиб,
Көрмүрсән, көзәлдир габағым, далым.

Әри бу сөзләрдән гурујуб галды,
Кедиб тәзәсини базардан алды.
Арвад күлә-күлә чыхды пишваза,
Дајанды күзкүнүн габағында о,
Нә көрсә јахшыдыр, ајағы, әли,
Јенә әввәлкитәк көрүнүр әјри.

Арвады hирс боғду гышгырды бирдән,
Бу, нә күзкүдүр ки, кәтирмисән сән.

Шаир дилә кәлди, деди еј арвад,
Сән өзүн әјрисән, јох сәнә ничат.
Күзкүдә нә тәгсир күс сән өзүндән,
Ахы, сән дүшмүсән евин көзүндән.

Сахтасан, әринә хәјанәтин вар,
Сәнтәк гадынлара јохдур еhтибар,
Күзкү hәгигәтдир, күзкү hәјатдыр,
Она бөhтан атмаг бир чинајәтдир.

АНЕКДОТ

Јә руз јә зән әз шүвәр хүшдә күфдирәни:

— Ә мәрд, мебелһојму күһнәји, телевизор зу-зу хәрәб бирә, дәкиш сохдәни чи амбари... Мәрд атказ нәсохд. Сәбәћинә руз зән-шүвәр ә шәһәр рафдә магазинһорә кәшдүт.

Јә хубә телевизор вә магнитофон висдорәнүт. Чум зән ә јә јапонски видео домундә. Мәрд коф зәнә ә хори нәс норә.

Зән-шүвәр ә Хајфа бирәнки әри јә рачә шифанериш пул дорәнут. Чү күјүм, әришму ә гәд јә мәһ хунәј зән-шүвәр ә чән чирәвоз пур бирәни. Зәнә оз шори чикә нәс бирә...

Мәрд 3 руз ә кәшдә рафдә. Оморәнки әз зән күфдирәни:

— Иму әри дәкиш сохдә јә кәрәкијә чирә әз јор вәдәшәндәјм.

Зән ә хүшдә домундә...

Үһо ә мошин хүшдәрәвоз ә Хајфа рафдәнүт. Әјә кәлә магазин дарафдәнүт.

Зән күфдирәни чү воисдә түрә?

Мәрд тәрсирә-тәрсирә күфдирәни:

— Иму һәр чүрә дәкиш сохдәјм. Имоһој јә тү мундәј дәкиш бирәни, ә и магазин кор сохдәниһо духдәрәвоз.

Мәрд јә рачә духдәрә бурбундә вә ха-ха зәрә хәндүстәни.

Зән ә чикәј хүшдә хүшбирәни мундә...

Содержание

Пётр (Ханм) Агарунов 3
Раби Исһог вә нәвәһојү 6
Үрәклардәдир 7
Јанив 8
И говрә, әнтүни Мәтәтијо 10
Вәтән һәсрәти 11

Шәјрһо
Ше'рләр

Дәдәј 13
Гочалыг 15
Мәзар 17
Кәдәрли мисралар 18
Руслан 20
Рачә нәвәһојмә Матан вә Миланә 21
Настанум 22
75 нәбирә 23
Гәһри мәбош 24
Гардашлар 26
Ә духдәр 27
Түрә 28
Дүнја галмаз инсана 29
Тәнһалыг 30
Нә үчүн? 31
Тапа билмирәм 32
Бүзүрмәнд мисохум 34
Өјрәдән олду 36
Евин ишығы 37
Сују сүзүлә - сүзүлә 38

Јарымчыг ев ... 39
Әз товун духдәрhо вә зәнhо ... 40
Милләт гәhрәманы ... 42
Әзи дүнјоh јә инсон рафт— нуму Мәтәтијо бу ... 43
Шәлму ... 46
Әз коми дәрдhо коф сохум ... 48
Бизнесменhо ... 49
Худо ә ишму кумәк гордо ... 51
Јүсиф бен Јохај ... 52
"Бәбә Һәј" ... 56
Тәмиз үрәк саhиби ... 59
Оврум ... 61
Чү хуб ки... ... 63

hекајәләр

Гызылкүл ... 69
Ливанә вә Рахмиел ... 72

Нијә гарышырсан мәним ишимә? ... 77
Мәсләһәт ... 78

Олмуш әhвалатлар

Рәhилә ... 79
Кәлин ... 83
Күзкү ... 85
Анекдот ... 87
Содержание ... 88

Кaтaтия Исаков

“75 лет“

Сборник стихотворений, рассказов, новелл и публицистических статей на горско-еврейском и азербайджанском языках

Художник: Роман Исаков
Компьютерный набор: Шуламит Гитман
Печать: Типография “Пеледфус“

Хайфа 2004г.